

Nr 135

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370); given Stockholms slott den 24 april 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att kostnader för forskning och utvecklingsarbete skall få avdragas vid inkomstbeskattningen i större omfattning än vad som medges enligt nuvarande regler. Den föreslagna utökade avdragsrätten avser inkomstslagen rörelse och jordbruksfastighet. Rätt till avdrag skall enligt förslaget föreligga om kostnaden har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges verksamhet. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer skall kunna förordna att avdragsrätt skall föreligga för bidrag som lämnas till i förordnandet angivna institut eller organ som bedriver forskning och utvecklingsarbete. Avdragsrätt föreligger i detta fall även om det inte visas att forskningen eller utvecklingsarbetet har betydelse för verksamheten.

Vidare föreslås viss ändring i fråga om landshypoteksförenings rätt till avdrag för avsättning till reservfond.

De föreslagna bestämmelserna avses skola tillämpas fr. o. m. 1971 års taxering.

Förslag
till
Lag
om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas i fråga om kommunalskattelagen (1928: 370)
dels att 29 § 3 mom. och punkt 1 av anvisningarna till 22 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att till anvisningarna till 29 § skall fogas en ny punkt, 18, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

29 §.

3 m o m.¹ Sparbank må — — — — — sparbankernas säkerhetsskassa.

Sparbankernas säkerhetsskassa — — — — — till sparbankerna.

Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypoteksskassa och landshypoteksförening må avdraga belopp, som avsatts till reservfond, i den mån avsättningen är nödvändig för uppbringande av fonden till ett belopp motsvarande två procent av inrättningens skulder.

Stadshypoteksförening må avdraga belopp, som avsatts till säkerhetsfond, i den mån avsättningen är nödvändig för att uppbringa fonden till ett belopp motsvarande två och en halv procent av föreningens skulder.

Sveriges allmänna hypoteksbank och Konungariket Sveriges stadshypoteksskassa må avdraga belopp, som avsatts till reservfond, i den mån avsättningen är nödvändig för uppbringande av fonden till ett belopp motsvarande två procent av inrättningens skulder.

Hypoteksförening må avdraga belopp, som avsatts till reserv- eller säkerhetsfond, i den mån avsättningen är nödvändig för att uppbringa fonden till ett belopp motsvarande två och en halv procent av föreningens skulder.

Anvisningar

till 22 §.

1.² Såsom driftkostnad — — — — — ny sådan.

Värdet av — — — — — som driftkostnad.

Avdrag för — — — — — 29 §.

¹ Senaste lydelse 1969: 741.

² Senaste lydelse 1967: 546.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Redovisar arbetsgivare — — — tillämpning i fråga om jordbruksfastighet.

Därest inkomst — — — — — nedan sägs.

Kostnad för — — — avdrag i fråga om jordbruksfastighet.

Värdet av — — — — — som intäkt.

Bestämmelserna i punkt 18 av avisningarna till 29 § äger motsvarande tillämpning beträffande jordbruksfastighet.

till 29 §.

18. Avdrag må ske för kostnad för sådan forskning och sådant utvecklingsarbete som har eller kan antagas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Avdrag medges även för kostnad för erhållande av information om sådan forskning och sådant utvecklingsarbete. Avser kostnaden anskaffning av sådana tillgångar, för vilka anskaffningskostnaden enligt bestämmelser i denna lag får avdragas endast genom årlig avskrivning på grund av värdeminskning, gäller dock bestämmelserna om sådan avskrivning även beträffande den kostnaden.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer kan förordna att bidrag, som den skattskyldige lämnar till viss forskning eller visst utvecklingsarbete, skall för tid som anges i förordnandet helt eller delvis anses såsom driftkostnad i den skattskyldiges rörelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall tillämpas första gången i fråga om beskattningsår, för vilket taxering verkställs i första instans år 1971. Äldre bestämmelser tillämpas vid 1970 års taxering och vid eftertaxering för år 1970 och tidigare år.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 24 april 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *avdrag vid inkomstbeskattningen för kostnader för forskning m. m.* och anför.

Inledning

I november 1968 tillkallade jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande regeringsrådet Sture Lundell såsom sakkunnig att överse frågan om avdrag vid beskattningen för forskningsverksamhet.¹ Med skrivelse i januari 1970 har utredningsmannen avlämnat en promemoria "med förslag till bestämmelser om avdrag vid beskattningen för forskningsverksamhet" (Stencil Fi 1970: 1).

Efter remiss har yttranden över promemorian avgivits av kammarrätten, riksskattenämnden, kommerskollegium (efter hörande av handelskamrarna i Stockholm och Göteborg), konjunkturinstitutet, riksbanken, allmänna ombudet hos mellankommunala prövningsnämnden, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Västmanlands samt Västernorrlands län, universitetskanslersämbetet, styrelsen för teknisk utveckling, Skogsindustriernas samarbetsutskott, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening, Kooperativa förbundet, Sveriges lantbruksförbund, Svenska företagares riksförbund, Skånes handelskammare, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) samt Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF).

Sveriges lantbruksförbund och RLF har hänvisat till ett yttrande av lantbrukets skattedelegation.

¹ Såsom experter vid utredningen, för vilken antagits benämningen «utredningen angående avdragsrätt för forskningskostnader», har biträtt kammarrättsrådet Carl Olof Sandström, jur. dr Bertil af Klercker och docenten Dag Helmers.

Utredningens förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.

Gällande rätt

I promemorian lämnas en redogörelse för gällande rätt angående avdragsrätten vid beskattningen för forskningskostnader. Redogörelsen är grundad på en sammanfattning som gjorts av bevillningsutskottet till 1963 års riksdag i anledning av väckta motioner. Av redogörelsen inhämtas bl. a. följande.

Enligt 20 § kommunalskattelagen (1928: 370) (KL) skall vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag får däremot icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

Någon uttrycklig bestämmelse om rätt till avdrag för försöks- och forskningskostnader finns inte i gällande skatteförfattningar. Frågan om avdrag skall medges vid inkomsttaxeringen för dylika bidrag blir därför att bedöma enligt KL:s allmänna regler om vad som är att hänföra till driftkostnad. I enlighet härmed medges i praxis avdrag för bidrag till vetenskaplig forskning under förutsättning att bidraget kan anses som en omkostnad för intäkternas förvärvande och bibehållande. Hittills har praxis varit tämligen restriktiv, och i huvudsak har avdrag medgivits endast om den vetenskapliga forskningen haft karaktär av s. k. målforskning eller eljest haft en mera direkt eller påtaglig betydelse för bidragsgivarens intäktsförvärv. En förutsättning för avdragsrätten synes vara, att mottagaren driver verksamhet av sådan art, att kostnaderna för verksamheten skulle varit avdragsgilla för bidragsgivaren, därest denne själv utövat verksamheten. Mottagarens verksamhet får således inte vara av alltför allmän natur. Sålunda har en pappersfabrik ansetts berättigad till avdrag för bidrag till Svenska pappersbruksföreningens forskningsinstitut (RÅ 1947 not. 1166), ett boktryckeri- och förlagsbolag för bidrag till Grafiska forskningslaboratoriet (RÅ 1947 not. 245), ett företag med behov av ryska korrespondenter för bidrag till Ryska institutet vid handelshögskolan att användas för utbildning av dylika korrespondenter (RÅ 1947 not. 1595), ett försäkringsbolag för bidrag till Stockholms högskolas försäkringsmatematiska institut (RÅ 1949 not. 1157), ett väveribolag för bidrag till Chalmers tekniska högskola för ett laboratorium för teknisk forskning m. m. (RÅ 1946 ref. 8) och en revisionsbyrå för bidrag till forskningsstiftelsen Oskar Silléns fond (RÅ 1959 not. 297).

Möjligheten att genom indirekta bidrag via exempelvis en branschorganisation få avdrag för kostnader för försöks- och forskningsverksamhet är

begränsad. Till icke avdragsgilla levnadskostnader räknas nämligen jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 20 § KL bl. a. avgifter till föreningar och sammanslutningar, vari den skattskyldige är medlem. På grundval av denna bestämmelse och den därmed sammanhängande regeln i punkt 1 av anvisningarna till 19 § att influtna medlemsavgifter inte är att hänföra till skattepliktig inkomst har utbildats en praxis av innebörd bl. a. att medlemmar i s. k. branschorganisationer och liknande sammanslutningar inom näringslivet vägras avdrag vid inkomsttaxeringen för sina avgifter till ifrågavarande organisationer och detta oavsett om avgiften kan betraktas som en direkt omkostnad i utgivarens förvärvskälla. Om branschorganisationen däremot ombildas till aktiebolag kan enligt praxis avdrag i viss utsträckning erhållas för avgift till organisationen.

I detta sammanhang kan nämnas att utredningen gjort en sammanställning av vissa utslag i regeringsrätten och förhandsbesked av riksskatte-nämnden, där fråga varit om avdragsrätt för forskningskostnader o. d. Sammanställningen återfinns i promemorian s. 81—85. Till denna sammanställning torde här få hänvisas.

I riksdagen har vid ett flertal tillfällen väckts motioner angående ändring eller komplettering av gällande regler så att bättre möjlighet ges till skatteavdrag för bidrag till vetenskaplig verksamhet. En redogörelse för dessa motioner och för deras behandling i riksdagen återfinns i promemorian s. 14—33. Även till denna redogörelse torde här få hänvisas.

Utländsk rätt

Utredningen har gjort en undersökning angående den skattemässiga behandlingen i utlandet av företagens kostnader för vetenskaplig forskning o. d.

Av undersökningen framgår att företagens forskningskostnader liksom i Sverige som regel är avdragsgilla om de enligt de allmänna bestämmelserna kan hänföras till kostnader för driften. I Finland och Frankrike är avdragsrätten för forskningskostnader uttryckligen angiven. Den allmänna avdragsrätten innefattar i allmänhet även rätt till avdrag för bidrag som företag lämnar till branschforskningsinstitut och andra forskningsorgan.

På vissa håll föreligger vid sidan av den allmänna avdragsrätten en uttrycklig avdragsrätt för bidrag som ges till vissa angivna, officiellt godkända forskningsinstitutioner. Så är förhållandet i t. ex. Belgien och Frankrike. Avdragsrätten är i dessa fall i regel maximerad i förhållande till företagets vinst eller omsättning e. d. En liknande rätt till avdrag föreligger i Norge för bidrag till institut som i samverkan med staten bedriver vetenskaplig forskning. Denna avdragsmöjlighet innebär att avdrag i viss omfattning kan erhållas även i fall då forskningen inte har ett direkt och omedelbart samband med det bidragsgivande företagets verksamhet.

I en del länder har man velat främja företagens investeringar i forskningsverksamhet och annan jämförlig verksamhet genom att knyta särskilda skatteförmåner till dessa slags investeringar. Förmånerna ges oftast i den formen att kostnaderna för byggnader, maskiner och annan utrustning som anskaffats för forskningsverksamheten får avskrivas i snabbare takt än annars, dvs. genom att företaget får tillgodoräkna sig avdrag för värdeminskning av tillgångarna i fråga efter högre procentsatser än dem som är normalt tillämpliga.

Som exempel på länder där sådana högre värdeminskningssavdrag medges kan nämnas Belgien, där maskinell och annan utrustning — dock inte byggnader — som av företag inom industri, handel och jordbruk används för vetenskaplig forskning får avskrivas efter 33 $\frac{1}{3}$ % per år. I Frankrike får fastighet som är avsedd för forskning göras till föremål för extra avskrivning med 50 % av kostnaden för anskaffandet eller uppförandet. I Västtyskland kan företag, i fråga om tillgångar avsedda för forskning eller utveckling, jämsides med de vanliga avdragen för värdeminskning genom förslitning tillgodoräkna sig avdrag för extra avskrivning under anskaffnings- eller tillverkningsåret och de fyra följande åren. Den extra avskrivningen får uppgå till högst 50 % av anskaffnings- eller tillverkningskostnaden för lös egendom och högst 30 % av motsvarande kostnad för fast egendom. En förutsättning härför är, i förra fallet, att egendomen uteslutande används för forskning och utveckling och, i det senare fallet, att egendomen till mer än $\frac{2}{3}$ används för sådant ändamål. I Storbritannien kan kostnaden för nya eller begagnade maskiner och inventarier som anskaffas för vetenskaplig forskning i sin helhet avskrivas i beskattningshänseende under beskattningsåret. Detsamma gäller beträffande byggnader, i vart fall nya sådana.

I Frankrike kan även aktier eller andelar, som företag tecknat i godkända allmänna eller privata bolag eller institutioner för forskning, avskrivas intill 50 % av tillskjutet belopp. Rätt att verkställa skattemässig avskrivning av tillskott föreligger enligt de franska reglerna även beträffande vissa former av samgående mellan flera företag för bedrivande av gemensam forskningsverksamhet. Här åsyftas vad som i promemorian betecknats som "överenskomna bolag" (*sociétés conventionnées*) och "ekonomiska intressegrupper" (*groupements d'intérêt économique*).

Den amerikanska skattelagstiftningen innehåller bestämmelser angående företagens kostnader för forskning och experimentverksamhet som, då fråga är om annat än utgifter för anskaffande av avskrivningsbar forskningsutrustning och för markförvärv, ger företaget en valrätt mellan att omedelbart avdraga kostnaden såsom en löpande kostnad och att aktivera kostnaden för avskrivning genom årliga avdrag med lika fördelning över en avskrivningsperiod om minst 60 månader.

Vidare kan nämnas att man i vissa länder vid sidan av metoden med extra

avskrivningar eller i stället för denna metod infört ett system med direkta skattefria bidrag till företagen för deras forskningsverksamhet. Ett sådant system tillämpas i Kanada, där ett inhemskt bolag kan erhålla bidrag med 25 % av bolagets kapitalutgifter under beskattningsåret för anskaffning av tillgångar för stadigvarande bruk, utom mark, om tillgångarna är avsedda för vetenskaplig forskning i Kanada. Dessutom kan bidrag utgå med 25 % av det belopp varmed bolagets löpande utgifter för sådan forskning under beskattningsåret ökat i förhållande till medeltalet av motsvarande utgifter under de fem föregående åren. Bidragen kan, efter ansökan, utgå antingen kontant eller medges genom avräkning från den federala inkomstskatten. Även i Storbritannien kan statliga kontantbidrag utgå för viss del av kostnaden för anskaffning av maskiner och inventarier. I vissa fall kan sådant bidrag utgå också för nya byggnader som anskaffats för forskningsändamål. Likaså kan i Västtyskland utgå ett särskilt investeringsbidrag med 10 % av anskaffnings- eller tillverkningskostnaden. På samma sätt som i fråga om de extra avskrivningarna förutsätts för beviljande av investeringsbidrag att tillgångar som är hänförliga till lös egendom uteslutande används för forskning och utveckling och att fast egendom till mer än $\frac{2}{3}$ används för sådant ändamål. Här tillkommer dock att de angivna användningsgraderna skall vara för handen under åtminstone tre år efter anskaffningen eller tillverkningen.

I de länder där systemet med skattefria bidrag införts torde detta i allmänhet ha motiverats med att bidragssystemet ger myndigheterna bättre möjlighet att styra förmånernas inriktning än vad systemet med extra avskrivningar ger. Dessutom har anförts att det senare systemet är ofördelaktigt för nya eller mindre företag, som inte alltid har möjlighet att skattemässigt utnyttja avdraget under de första åren efter starten.

Slutligen kan nämnas att i Norge och i den schweiziska kantonen Bern finns möjlighet att göra skattefria fondavsättningar för forskningsändamål.

I övrigt torde beträffande den skattemässiga behandlingen i utlandet av företagens forskningskostnader få hänvisas till den redogörelse som lämnats i promemorian s. 39—63.

Utredningens enkät

För att få en uppfattning om industriföretagens erfarenheter av nuvarande praxis i fråga om avdragsrätten för forskningskostnader och de önskemål som kan finnas beträffande avdragsrättens framtida utformning har utredningen med industriförbundets medverkan tillställt ett antal större industriföretag vissa frågor. De svar — från ett 50-tal företag — som erhållits på dessa frågor sammanfattas i promemorian sålunda.

Utmärkande för svaren är att företagen knappast vägrats avdrag vid taxeringen för kostnader som avser forskningsverksamhet, men att en del företag önskar en utvidgad avdragsrätt för forskningskostnader av mera allmän natur och riktar vissa anmärkningar mot principen att avdragsrätt för bidrag till forskningsverksamhet enligt praxis förutsätter ett nära samband mellan givarens verksamhet och arten av mottagarens forskning. Lika så anser man det skulle innebära en betydande fördel om företagen fick rätt till skattefri avsättning till forskningsfonder, som kunde underlätta en resultatutjämnning mellan åren.

Av svaren framgår enligt promemorian att, även om huvuddelen av kostnaderna i de flesta fall hänför sig till den egna forskningsverksamheten, en inte alldeles ringa del synes gå till utanförstående institutioner eller enskilda forskare vid sådana institutioner. Ej heller i sådana fall synes större svårigheter ha uppstått i fråga om avdragsrätten. Endast i några få fall har den skattskyldige ansett ett bidrag avse målforskning, medan skattemyndigheterna ansett det avse grundforskning. I allmänhet är bidragen knutna till antingen mycket preciserade forskningsprojekt, eller också till mindre hårt planerad forskning inom områden, som är av direkt intresse för företagen, varför problem om avdragsrätten inte uppstår. Däremot riktas i svaren vissa invändningar mot det nuvarande kravet på samband mellan den bedrivna rörelsen och arten av forskningen. De i svaren framkomna synpunkterna sammanfattas i promemorian enligt följande.

För det första kan vid åtskillig forskning icke på förhand bedömas, vilket slags verksamhet, som kommer att få båtnad av framkommande resultat.

För det andra är nuvarande praxis skadlig för forskningens utveckling på det sätt, att den är ägnad premiera forskning med begränsat djup och begränsad bredd. Svårigheterna att få skatteavdrag ökar i direkt proportion till djup och bredd. Samtidigt förefaller erfarenheten tala för att utsikterna till lönsamhet ur samhällsekonomisk synvinkel inom åtskillig forskning ökar vid breddning av perspektivet och vid ökad frihet för forskarna att söka sig fram. Är ett forskningsområde av omedelbart intresse för en betydande del av näringslivet, kan det ifrågasättas om nuvarande praxis alls medger avdrag för bidrag.

För det tredje tenderar forskningen i ökande omfattning att finansieras genom Kooperation mellan ett antal företag, ibland i samarbete med det allmänna. Även det fiktiva samband, som behandlats som första punkt, upplöses härvid till huvudsaklig del. Däremot framstår samarbetsformen som företagsekonomiskt väl motiverad, just eftersom för varje givare risken är uppenbar, att andra kommer att tillföras båtnaden av hans egen kostnad. Om han icke kan skydda sig genom patent eller dylikt, finns ingen annan utväg för honom än att kräva deltagande i kostnaden också från andra. Samarbete av detta slag spränger den grund, på vilken nuvarande skattepraxis bygger.

För det fjärde är det önskvärt, att svenska skatteregler inom området i fråga icke är mindre liberala än motsvarande regler inom de utvecklade delarna av världen i övrigt. En diskrepans härvidlag syns ägnad att i längden främja forskningen utomlands på bekostnad av den i vårt land.

För det femte måste nuvarande skattepraxis bedömas som irrationell även

ur fiskal synvinkel. Kriteriet ur fiskal synvinkel på en forsknings lönsamhet måste i sista hand uteslutande vara, hur många kronor skatt varje krona forskning kan förväntas producera. Huruvida skattekrona skördas av den ena eller den andra branschen måste vara fiskalt helt oväsentligt. Kravet på samband kostnad—båtnad syns alltså böra ställas från ett långt vidare perspektiv än den enskilde skattskyldiges.

Det kan ifrågasättas — framhålles i svaren — om inte praxis kan ändras i här angiven riktning även utan lagändring. Man anför att i varje fall kan skattelagen med obetydligt ingrepp justeras, så att här antytt resultat erhålls.

I svaren föreslås, om en sådan ändring av den rättsliga bedömningen framstår som alltför radikal, att en mindre långtgående liberalisering av skattebedömningen sker på två andra vägar. Den ena är att upprätta en katalog över organisationer, behöriga att mottaga bidrag, vilka blir avdragsgilla automatiskt utan prövning. Den andra är att tillskapa ett riksskatte-nämnden snarlikt organ med rätt att inom det här ifrågavarande, begränsade området lämna bindande besked, lämpligen gärna i både förhand och efterhand. Detta organ förutsättes förfoga över bl. a. tillfredsställande vetenskaplig kompetens, såväl fast som mer löst anknuten, och skulle därigenom organisatoriskt komma att i viss mån likna de statliga forskningsråden.

Av svaren framgår vidare, som redan antytts, att företagen visar ett stort intresse för en framtida möjlighet att få avsätta obeskattade vinstmedel till forskningsfonder. Angående resultat av enkäten i denna del hänvisas till promemorian s. 36—38. Sammanfattningsvis kan här nämnas att som motivering för en sådan avsättningsmöjlighet anføres bl. a. att forskningsprojektet ofta sträcker sig över betydande tidsperioder (ca 5—7 år). En forskningsfond skulle därför kunna vara av utomordentlig nytta, då man därigenom skulle kunna frikoppla forskningsbedrivandet, inte från företagets långsiktiga resultat, men från tillfälliga konjunkturfluktuationer. I svaren framhålls även angelägenheten av att fonden skall få utnyttjas ej endast till kostnader av investeringskaraktär i klassisk mening, då ju den redan gällande investeringsfondavsättningen möjliggör finansiering av byggnader och varaktig utrustning. Det är också angeläget, anføres det, att fonden kan utnyttjas fritt innanför de generella reglerna och alltså inte vara beroende av några speciella beslut av Kungl. Maj:t eller annan myndighet.

Utredningens förslag

Allmänna synpunkter

I promemorian konstaterar utredningen att, när avdrag vägrats vid taxeringen för forskningskostnader, det i regel berott på att forskningen inte haft sådant direkt samband med den av företaget drivna verksamheten att

kostnaden ansetts kunna hänföras till driftkostnad. I vissa fall har avdrag vägrats därför att det bidrag, som lämnats till viss institution för forskningsverksamhet, med hänsyn till grunden för bidragets beräkning ansetts utgöra icke avdragsgill medlemsavgift.

Utredningen anför vidare.

Såsom framgår av den enkät vi gjort hos vissa större industriföretag torde avdragsrätt inte ha ifrågasatts när det gäller kostnader för forskning, som bedrivs inom det egna företaget och av hos företaget anställda personer. Detta torde bero på att den forskning, som bedrivs inom företaget, regelmässigt är en tillämpad, målinriktad forskning, varför kostnadens karaktär av driftkostnad knappast kunnat ifrågasättas. Ofta torde för övrigt den målinriktade forskning som sker hos företagen snarare kunna betecknas som utvecklingsarbete och syftar till utveckling av produkter, metoder och framställningsprocesser m. m. Inom vissa industrier, t. ex. läkemedelsindustrin är dock behovet av ständig nära kontakt med grundforskningen så stort att även den egna forskningen i viss mån får karaktär av grundforskning, dvs. ett systematiskt och metodiskt sökande efter kunskap utan någon bestämd tillämpning i sikte. Steget från grundforskning till tillämpad forskning är inom sådana industrier stundom inte så långt. Inte heller i dessa fall torde avdragsrätten för den inom företaget bedrivna forskningen ha ifrågasatts.

Utredningen erinrar i fortsättningen om att i prop. 1968:68 — som avsåg förslag till vissa åtgärder i syfte att samordna och effektivisera det statliga stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete — framhållits att i nästan alla industrialiserade stater av tradition råder i princip samma fördelning mellan offentlig och enskild insats för forskning och utvecklingsarbete. Staten svarar för den grundläggande verksamheten — högre utbildning och grundforskning samt mera allmänt orienterad, tillämpad forskning, som bedrivs huvudsakligen i anslutning till den högre utbildningen — medan företagen huvudsakligen svarar för den produktionsorienterade forskningen och för utvecklingsarbetet.

I promemorian anförts vidare.

I dagens läge krävs emellertid ofta så stora resurser och så invecklad apparatur för tekniska forsknings- och utvecklingsprojekt att inte ens de stora företagen kan bedriva annat än en begränsad, strängt målinriktad forskning. Den svenska industristrukturen karakteriseras därjämte av många små och medelstora företag, som ofta saknar resurser att ensamma genomföra en tillfredsställande insats för forskning och teknisk utveckling. Det har därför varit nödvändigt med ett gemensamt organiserat industriellt utvecklingsarbete och detta har bl. a. lett till bildandet av ett antal branschforskningsinstitut. Sådana institut stöds från industrins sida genom förmedling av en stiftelse bildad av företag inom samma bransch. Vid instituten bearbetas forskningsproblem av allmän räckvidd för den berörda branschen. Sedan många år utgår statliga bidrag till forsknings- och utvecklingsverksamheten vid ett antal branschforskningsinstitut. Även inom vissa branschorganisationer torde förekomma viss forskning, försöks- och utvecklingsverksamhet.

I fråga om den kollektiva forskningsverksamheten yttrar utredningen i detta sammanhang bl. a.

I prop. 1968: 68 förutsattes att styrelsen för teknisk utveckling skulle ha till uppgift att fortlöpande följa den kollektiva tekniska forskningsverksamheten och pröva förutsättningarna för och värdet av statens engagemang i denna. En utgångspunkt för bedömningen av statlig medverkan i kollektiv teknisk forskning bör vara vederbörande industrigrupps eller branschs eget intresse av ekonomisk satsning på den kollektiva forskningsverksamheten. Som en riktpunkt anges att industrin borde svara för större delen av det avtalsbundna stödet. Det borde också förutsättas att i princip alla företag i berörda branscher får rätt att genom rimligt ekonomiskt bidrag vinna anslutning till och delta i den statsunderstödda verksamheten. Vidare kunde staten och industrin träffa avtal om deltagande i utländska forskningsinstitut och internationella projekt av intresse för en bransch.

Utredningen tillägger, att forskning och teknisk utveckling skapar möjligheter till nya produkter och nya processer, som i sin tur är ett väsentligt inslag i den ekonomiska tillväxten. Med hänsyn till de tekniska förändringarnas betydelse för industriell och social utveckling är det, anför utredningen, ett viktigt led i näringspolitiken att främja teknisk utveckling och överföring av ny teknik i praktisk tillämpning. Man har enligt utredningen anledning förmoda att näringslivets satsning på forskning och teknisk utveckling kommer att öka och att denna forsknings- och utvecklingsverksamhet kommer att bedrivas utanför det egna företaget. Kostnaderna kommer att till stor del bestå i bidrag till olika institutioner och till enskilda forskare vid institutioner.

I fråga om de bidrag som företagen sålunda kan väntas komma att utge anför utredningen.

Vad företagen genom sina bidrag betalar för kan vara såväl grundforskning, tillämpad forskning och utvecklingsarbete. Många industriellt praktiska problem torde t. ex. ofta inte kunna lösas utan en viss insats av forskning av grundforskningskaraktär. Bidragen kan även avse att erhålla en kontinuerlig information om nyheter på olika områden av intresse för företagen. Man kan förutsätta att dessa bidrag regelmässigt utgör driftkostnader och att avdrag därför skall medges vid taxeringen. Dock kan med nuvarande praxis avdragsrätten i vissa fall sättas i fråga. Det gäller, som redan framhållits, *dels* när forskningen inte har ett direkt samband med företagets verksamhet, såsom när fråga är om grundforskning, *dels* när bidraget utgått efter sådana grunder att bidraget betraktats som inte avdragsgill medlemsavgift till institutionen i fråga. Det är enligt vår mening angeläget att man gör sådan ändring i skattelagarna att avdragsrätt inte vägras för de bidrag varom nu är fråga.

Den allmänna avdragsrätten

Utredningen kommer i promemorian till resultatet att de krav, som nu uppställs i praxis för avdragsrätt för bidrag till forskningsverksamhet, näm-

ligen att forskningen skall ha direkt betydelse för givarens verksamhet, måste mjukas upp. Utredningen tillägger.

Den snabba utveckling som sker inom näringslivet gör det nödvändigt för företagen att delta i eller i vart fall erhålla kontinuerlig information om forskningsverksamhet, som inte är direkt målinriktad för företagets aktuella verksamhet. Forskningsverksamheten kan skapa förutsättningar för att helt nya produkter introduceras på marknaden och kan leda till att företagets verksamhet eller en del av densamma får en helt annan inriktning än tidigare. Forskning och teknisk utveckling resulterar sålunda i nya erfarenheter, vilka innefattar möjligheter till nya produkter och nya processer. Det är naturligt och nödvändigt att företagen understödjer även sådan forskning som först på längre sikt blir av ekonomisk betydelse för företagen.

För att åstadkomma den önskade uppmjukningen av avdragsrätten för forskningskostnader föreslår utredningen att i anvisningarna till 29 § KL införes en ny anvisningspunkt. Enligt den föreslagna anvisningspunkten får avdrag ske för kostnad för forskning och utvecklingsarbete, om forskningen eller utvecklingsarbetet har eller kan antas få betydelse för rörelse, som bedrivs eller kan väntas komma att bedrivas av den skattskyldige.

Av promemorian framgår att den krets av skattskyldiga, som berörs av den föreslagna avdragsrätten kan omfatta inte bara industriföretag utan även företag inom handel, hantverk samt jordbruk och skogsbruk. I fråga om avdragsrätten för de två sistnämnda företagskategorierna föreslår utredningen att i anvisningarna till 22 § KL intages en uttrycklig hänvisning till den föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL.

Utredningen framhåller att det knappast är möjligt att i lagtext mera utförligt ange principerna för den förordade avdragsrätten. Utredningen har emellertid i promemorian angivit några av de riktlinjer som utredningen ansett böra vara vägledande vid tillämpningen.

Av promemorian framgår således att utredningen i begreppet forskning inbegriper såväl grundforskning, tillämpad forskning som utvecklingsarbete. Enligt utredningen bör avdrag få åtnjutas för bidraget oavsett om medlen hos den mottagande institutionen skall användas för anskaffande av tillgångar för stadigvarande bruk eller för täckande av löpande driftkostnader. Inte heller bör avdragsrätten påverkas av att bidraget är av engångskaraktär eller utgör ett årligen återkommande bidrag.

Utredningen framhåller vidare att den forskningsverksamhet och det utvecklingsarbete som avses med den föreslagna avdragsrätten kan innefatta vitt skilda ting. Utredningen anför härom.

Det kan gälla nya produkter, produkternas utformning och standardisering, produkternas sammansättning, förbättrad administration och distribution, organisatoriska förändringar, förbättrade metoder för planering, kontroll etc., utnyttjande av stordriftsfördelar m.m. Hit hör även forskning på miljövärdens område. Med hänsyn till miljövärdens stora betydelse inte minst för industriföretagen anser vi att bidrag, som företagen lämnar

för forskning på detta område, regelmässigt skall räknas som driftkostnad. Det kan erinras om att mellan staten och Stiftelsen Industriens vatten- och luftvårdsforskning har den 15 oktober 1965 träffats avtal om att inrätta och driva ett forsknings- och serviceorgan på vatten- och luftvårdsområdet. Enligt avtalet, som ändrats den 27 november 1967, bidrar staten och stiftelsen med hälften vardera till bestridande av institutets driftkostnader.

Utredningen berör i detta sammanhang det förhållandet att avsikten med det bidrag, som lämnas av ett företag till forskning och utvecklingsarbete, ofta kan vara att företaget vill erhålla kontinuerlig information om nyheter på olika områden av intresse för företaget. Utredningen framhåller att det är av betydelse inte minst för de mindre företagen att erhålla sådan information. Enligt den av utredningen föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL skall därför vad som gäller beträffande avdragsrätten för kostnad för forskning och utvecklingsarbete även gälla kostnad för erhållande av information om sådan forskning eller sådant utvecklingsarbete.

Att utredningen räknar med ett tämligen vidsträckt forskningsbegrepp framgår bl. a. av att det enligt utredningen inte bör krävas att forskningen skall vara branschbunden. Den tekniska forskningen bedrivs nämligen enligt vad utredningen framhåller stundom inom gränsområden för olika specialiteter och branscher. Ej heller bör enligt utredningen uppställas sådana krav som att forskningen skall ha vetenskaplig karaktär eller avse teknisk forskning eller att resultatet av forskningen endast skall komma bidragsgivaren till godo. Den kollektiva forskningen bygger på att man delar kostnaderna för forskningsverksamheten och att resultatet kommer alla deltagande företag till godo, anför utredningen.

Ett mera generöst betraktelsesätt i fråga om den forskningsverksamhet som enligt utredningens förslag skall kvalificera till avdragsrätt utesluter emellertid inte vissa begränsningar. Vad utredningen anför om avdragsrätten innebär således inte att alla bidrag till forskning utan prövning skall godkännas som driftkostnad. Utredningen anför härom.

Om t. ex. ett träindustriföretag lämnar bidrag till cancerforskningen, kan avdrag för bidraget inte påräknas vid taxeringen. Det är då fråga om gåva och bidrag för främjande av behjärtansvärda eller allmännyttiga ändamål. Även enligt vårt förslag förutsätts således en viss prövning av avdragsrätten i fråga om forskningskostnader. Forskningsverksamheten kan vara av sådan art att kostnaden inte kan hänföras till driftkostnad. Kostnaderna är inte föranledda av ekonomisk planering för företaget. Det är då fråga om bidrag till forskningsverksamhet helt utanför det egna företagets intresseområde. Enbart den omständigheten att ett bidrag kan ha ett visst reklamvärde eller skapa goodwill för företaget, bör inte medföra att bidraget blir avdragsgillt.

Utredningen understryker i detta sammanhang att avdrag enligt utredningens mening i princip inte bör medges för bidrag till ren undervisningsverksamhet, om fråga inte är om yrkesskolor för att tillgodose tillgången

på utbildad arbetskraft för företaget eller liknande undervisning. Utredningen föreslår således inte någon ändring i nuvarande praxis i fråga om avdragsrätt för bidrag till undervisningsverksamhet. Enligt utredningen hindrar detta dock inte att avdrag bör få åtnjutas för bidrag till forskningsverksamhet vid universitet och högskolor, om forskningen har betydelse för bidragsgivarens rörelse. Det förhållandet att forskningsverksamheten är förenad med undervisning bör, anför utredningen, inte förta givaren rätten till avdrag vid taxeringen, om bidraget avser forskningsverksamheten.

Särskild avdragsrätt för vissa bidrag

Utredningen hänvisar till att man enligt den redogörelse för utländsk rätt, som utredningen lämnat, i många länder föreskrivit att bidrag till vissa institutioner som bedriver forskning alltid skall vara avdragsgilla vid taxeringen. Enligt utredningens mening skulle det vara av värde, om Kungl. Maj:t ägde befogenhet föreskriva att bidrag till vissa institutioner är avdragsgilla utan särskild prövning av sambandet mellan forskningsverksamheten och den av givaren bedrivna verksamheten. Avdragsrätten skulle dock, anser utredningen, begränsas till inkomstlagen rörelse och jordbruksfastighet. Utredningen anför.

Vi syftar här i första hand på flera av institutionerna vid universitet och högskolor och på ingenjörsvetenskapsakademien. Ekonomin vid sistnämnda institution bygger f. n. till ungefär lika delar på bidrag från statliga organ och från näringslivet. Huvuddelen av de icke-statliga bidragen utgörs av de kostnadsandelar, som årligen utdebiteras på de till akademiens industriella råd anslutna företagen. Sedan ingenjörsvetenskapsakademien bildades för femtio år sedan har dess uppgift varit att på olika sätt främja och stödja den tekniska forskningen samt att befordra den svenska industriens utveckling. I samband med 50-års jubileet har olika företag lämnat eller utlovat bidrag till akademiens forskningsverksamhet.

Utredningen konstaterar, att en rätt för Kungl. Maj:t att medge sådan avdragsrätt skulle även kunna lösa frågan om avdragsrätt i de fall, då bidraget fått sådan form att det kunnat betecknas som medlemsavgift. Enligt utredningen torde frågan om avdragsrätt för medlemsavgifter numera ha förlorat mycket av sin aktualitet. Utredningen anför härom.

Man har i stor utsträckning inom näringslivet löst frågan om avdragsrätt för kostnader för gemensamma ändamål på det sättet, att sådan verksamhet överflyttats från föreningar till aktiebolag. I vissa fall kan det dock tänkas att verksamhet avseende forskning och utvecklingsarbete drivs inom en förening och att avdragsrätt skulle vägras för bidrag till denna verksamhet, därför att bidraget anses utgöra medlemsavgift. Även när det gäller de årliga avgifterna till ingenjörsvetenskapsakademien har sådana avgifter i vissa fall bedömts som icke avdragsgilla medlemsavgifter.

Utredningen föreslår att Kungl. Maj:t genom uttrycklig föreskrift i den föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL medges rätt föreskriva att bi-

drag till vissa institutioner, som driver forskning och utvecklingsarbete, skall vara avdragsgilla vid taxeringen. Utredningen tillägger.

Avdragsrätten bör lämpligen göras tidsbegränsad och omprövas efter vissa år. När det gäller medlemsavgifter bör avdragsrätten kunna begränsas till viss del av medlemsavgiften. När fråga uppkommer att medge avdragsrätt bör Kungl. Maj:t regelmässigt höra universitetskanslersämbetet, styrelsen för teknisk utveckling och riksskattenämnden. De bidrag, för vilka avdragsrätt kan medges, kan vara av engångskaraktär eller avse löpande bidrag till verksamheten. Det bör påpekas att den omständigheten att Kungl. Maj:t medger avdragsrätt för vissa bidrag inte alltid behöver innebära att man därigenom skapar en avdragsrätt som inte eljest skulle ifrågakomma.

Utredningen framhåller att vad man främst vinner genom en av Kungl. Maj:t medgiven avdragsrätt är att tvister i fråga om avdragsrätten undviks och att bidragsgivaren redan när bidraget lämnas kan överblicka de skattemässiga konsekvenserna. Om avdragsrätt medges för medlemsavgift eller del därav, bör detta inte påverka organisationens beskattning. Avgiften bör hos organisationen alljämt utgöra icke skattepliktig medlemsavgift, varav följer att organisationen inte heller får avdrag för de kostnader, som avgiften är avsedd att täcka.

Frågan om särskilda avskrivningsregler

Utredningen hänvisar till att man som framgår av redogörelsen för utländsk rätt i vissa länder har särskilda avskrivningsregler för inventarier och byggnader avsedda för forskningsändamål. Med hänsyn till de avskrivningsregler, som gäller för inventarier, och de från och med 1970 års taxering gällande avskrivningsreglerna för byggnader, har utredningen emellertid inte ansett motiverat att föreslå speciella avskrivningsregler för tillgångar i forskningsverksamhet. Utredningen har vidare inte ansett det ligga inom sitt uppdrag att föreslå speciella lättnader vid taxeringen i syfte att stimulera företagen till ökade insatser i fråga om forskning och teknisk utveckling.

Avsättning till forskningsfond

Utöver den förut redovisade avdragsrätten för bidrag och andra omedelbara utgifter för forskning och liknande ändamål föreslår utredningen möjlighet för företagen att under vissa förutsättningar verkställa skattefria avsättningar till forskningsfonder. Beträffande denna del av förslaget anför utredningen bl. a. följande.

De stora kostnader i fråga om investeringar m. m., som forskningsverksamheten för med sig, gör att inte ens de mycket stora företagen kan räkna med att alltid kunna täcka dessa kostnader med löpande intäkter. När det gäller större forskningsprojekt måste vinstmedel reserveras för detta ändamål under en följd av år. För sådan reservering erhåller företagen f. n. inte något avdrag vid taxeringen. Enligt vår mening bör möjlighet öppnas

för företagen att genom avdragsgill avsättning till forskningsfond bygga upp en reserv för att möjliggöra större satsning på egen forskning och utvecklingsarbete. Denna möjlighet kommer att ha betydelse främst för de mycket stora företagen. Detta förhållande har påverkat utformningen av de bestämmelser som vi föreslår skall intas i en särskild förordning om forskningsfonder.

Utredningen har utformat sitt förslag till regler om skattefria avsättningar till forskningsfond efter i stort sett samma principer, som lagts till grund för förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Sålunda krävs för avdragsrätt att ett belopp motsvarande den skatteminskning, som föranleds av avsättningen, insätts i riksbanken på ett räntelöst konto. Avsikten med den föreslagna förordningen är, framhåller utredningen, att stora företag, som har betydande egen forskning, skall få möjlighet att skattefritt fondera vinstmedel för att kunna genomföra mera kostnadskrävande forskningsprojekt. Utredningen fortsätter.

Avsikten är inte att staten genom fonderna skall få möjlighet att påverka forskningsverksamheten genom att t. ex. stimulera till ökade insatser under lågkonjunktur. Det skall stå företagen fritt att utnyttja fonderna och att utta medlen från riksbanken, när företagen finner detta lämpligt. Detta hindrar givetvis inte att fonderna ändock kan få en viss konjunkturutjämnande effekt, eftersom företagen under tider med sjunkande vinster kan hålla forskningsverksamheten på oförändrad nivå eller till och med öka densamma genom att ta fonder i anspråk.

Utredningen framhåller i detta sammanhang att utredningen, såsom förut nämnts, inte ansett det ligga inom sitt uppdrag att föreslå åtgärder, som syftar till att stimulera företagen till ökad forskningsverksamhet. I konsekvens härmed har utredningen inte heller föreslagit att de företag, som avsätter till forskningsfond, skall få några speciella förmåner såsom att använda fonderna för extra avskrivning på maskiner och byggnader eller att erhålla s. k. investeringsavdrag. Vad företagen vinner genom att avsätta till forskningsfonder är endast att skattefritt fondera vinstmedel under flera år för forskningsändamål. Med hänsyn till de förslag till åtgärder i syfte att stimulera till fondavsättningar som i ett särskilt yttrande framförts av två av experterna framhåller utredningen att, om man på annat sätt än genom ränta på i riksbanken insatta medel vill stimulera företagen att satsa på forskning, det är nödvändigt att närmare ange de speciella former av forskning m. m. man vill påverka genom dessa åtgärder.

I promemorian kommenterar utredningen några av de föreslagna bestämmelserna angående forskningsfonder. Av dessa framgår bl. a. att rätten att få avdrag för avsättning till forskningsfond föreslås begränsad till aktieföretag, ekonomiska föreningar och sparbanker. Vidare föreslår utredningen som villkor för avdragsrätt att avsättningen skall uppgå till minst 100 000 kr. och att ett belopp motsvarande minst halva avsättningen skall inbetalas på räntelöst konto i riksbanken. Uttag från kontot, som måste göras inom

tio år efter insättningen, bör normalt inte få ske med mindre belopp än 50 000 kr., varvid motsvarande fondmedel, dvs. minst 100 000 kr., skall återföras till beskattning. Det förutsätts att de återförda fondmedlen i princip används för kostnader för forskning och utvecklingsarbete. Om fondmedel återförs utan att användas för forsknings- och utvecklingsarbete, skall ett tillägg göras vid inkomsttaxeringen med 10 % av vad som återförts utan att användas för avsett ändamål. Angående de föreslagna bestämmelsernas innehåll i övrigt torde få hänvisas till den i promemorian lämnade redogörelsen s. 76—78.

Ikraftträdandebestämmelser

Utredningen föreslår att de av utredningen föreslagna bestämmelserna, både i fråga om avdragsrätt enligt KL för forskningskostnader och i fråga om forskningsfonden, skall tillämpas vid 1970 års taxering.

Remissyttrandena

Den utvidgade allmänna avdragsrätt för forskningskostnader som utredningen föreslår tillstyrks i nästan samtliga remissyttrandena.

Förslaget i denna del tillstyrks sålunda oreserverat av *Sveriges industriförbund*, som anför.

Vi finner det riktigt att kravet på sambandet mellan viss forskning och företagets verksamhet sätts lågt. Allt fler forskningsområden har blivit av intresse för näringslivet, det må gälla miljövård, arbetshygien, personalvård och annat, som inte direkt har samband med företagets tekniska utveckling. Förslagets genomförande skulle minska den osäkerhet som i dag råder rörande behandlingen av bidrag till sådan forskning som har direkt betydelse för företagets verksamhet. Just med hänsyn till de alltmer kostnadskrävande forskningsprojekten är det vidare väsentligt att bidrag till kollektiv forskning kan ske med avdragsrätt. I likhet med kommittén anser vi att i begreppet forskning bör inbegripas såväl grundforskning, tillämpad forskning som utvecklingsarbete.

Bland övriga företrädare för näringslivet som tillstyrker förslaget kan nämnas *Sveriges hantverks- och industriorganisation* och *Svensk industriförening*, som båda framhåller förslagets betydelse för de mindre företagen. Enligt föreningen är det inte minst från psykologisk synpunkt av stort värde att statsmakterna visar förståelse och intresse för forskning och uppfinnarverksamhet. Förslaget i denna del tillstyrks även av *Svenska företagares riksförbund* och *Kooperativa förbundet*.

I tillstyrkande riktning uttalar sig även *Skogsindustriernas samarbetsutskott*, som anför att för skogsindustrin och dess möjligheter till fortsatta insatser — främst i målinriktad forskning och tekniskt utvecklingsarbete — åtgärder på skatteområdet är av stor betydelse då det gäller att se till att

på skogsnäringsens område forskning och utvecklingsarbetet inte bara kan upprätthållas på nuvarande nivå utan även kan ytterligare intensifieras.

Lantbrukets skattedelegation understryker vikten av att avdragsrätten för forskningskostnader och liknande kostnader uppmjukas på sätt utredningen föreslagit samt tillägger.

Nuvarande praxis har i vissa fall hindrat i synnerhet mindre och medelstora företag från att medverka i och få del av forskning som legat något vid sidan av den av företaget bedrivna verksamheten. Det är därför väsentligt att dessa företag i enlighet med utredningens förslag bereds vidgade möjligheter till en aktiv insats i fråga om forskningsverksamhet och utvecklingsarbete. Delegationen vill också framhålla betydelsen av att såsom uttalats i promemorian kostnader för forskning på miljövärdens område blir avdragsgilla.

Delegationen anser att de framlagda förslagen är utformade på sådant sätt att de på ett tillfredsställande sätt löser avdragsrätten för kostnader för forskningsverksamhet och utvecklingsarbete i rörelse, jordbruk och skogsbruk.

I motsats till näringsorganisationerna anser *LO* det inte påkallat med någon liberalisering av avdragsrätten i här diskuterad bemärkelse. *LO* anför.

LO är medveten om att moderna forsknings- och utvecklingsprojekt ofta kräver så stora resurser att inte ens de större företagen kan bedriva annat än begränsad målforskning. Inom vissa branscher är dessutom företagsstrukturen sådan att enskilda företag ej kan mobilisera de resurser som fordras för en tillfredsställande insats för forskning och teknisk utveckling. Detta har lett till kollektiv forskning och bildandet av ett flertal branschforskningsinstitut. Till ett antal av dessa utgår sedan flera år statliga bidrag. Det åligger den statliga styrelsen för teknisk utveckling bl. a. att fortlopande följa utvecklingen av den kollektiva forskningen och pröva eventuellt statligt engagemang.

Bl. a. av dessa skäl delar *LO* inte utredningsmannens uppfattning att avdragsrätten vid beskattningen av företag generellt bör utvidgas till att gälla forskning och utveckling av mer allmän karaktär och med lösare anknytning till företagets verksamhet. Den enkätundersökning som utredningsmannen låtit företa och som visar att de tillfrågade företagen knappast vägrats avdragsrätt när det gäller kostnader som avser forskningsverksamhet antyder enligt *LO* att nuvarande praxis borde vara tillämplig även i fortsättningen. För detta talar vidare det faktum, att denna praxis ganska väl synes överensstämma med förhållandena i övriga nordiska länder, åtminstone i Danmark och Finland, där avdrag medges för forskningskostnader och för bidrag till forskning om forskningen har direkt samband med den bedrivna rörelsen.

Även *TCO* ger uttryck åt en liknande inställning till utredningsförslaget och nämner som exempel på forskningsstöd med möjligen effektivare verkan de forsknings- och utvecklingskontrakt som staten ger industrin. Andra stödformer som enligt *TCO*:s mening kan byggas ut är det forskningsstöd som förmedlas via styrelsen för teknisk utveckling samt stödet till branschforskningsinstitutet.

Däremot tillstyrker SACO utredningens förslag till utvidgad avdragsrätt för kostnader i samband med forsknings- och utvecklingsarbete.

Som företrädare för forskningsverksamheten har yttrat sig *universitetskanslersämbetet* och *styrelsen för teknisk utveckling*. Ämbetet förklarar sig, från de synpunkter ämbetet har att beakta, inte ha någon erinran mot utredningens förslag. Styrelsen instämmer med hänsyn till att de enskilda projekten tenderat att bli alltmer kostnadskrävande i utredningens konstaterande att näringslivets satsning på forsknings- och utvecklingsverksamhet bör underlättas. Styrelsen anför bl. a.

I egenskap av det centrala organet för frågor rörande statens deltagande i den kollektiva tekniska forskningen vill styrelsen framhålla att en vidgad avdragsrätt kan komma att ge företagen större möjligheter att delta i det forskningssamarbete som äger rum i branschforskningsinstitut. För instituten skulle detta medföra en breddning och effektivisering av verksamheten och för företagens vidkommande torde den informationsverksamhet som bedrivs av forskningsinstituten bli av stort värde. Sannolikt kommer en vidgad avdragsrätt även att påverka företagens val i fråga om förläggningen av deras forskning i riktning mot ökad extern forskning, vilket skulle innebära förbättrat utnyttjande av personella och apparativa resurser vid befintliga forskningsinstitut.

Även de myndigheter som yttrat sig över utredningens promemoria tillstyrker i princip förslaget till utvidgad avdragsrätt för forskningskostnader. Till dessa hör *kammarrätten* och *riksskattenämnden*. Enligt nämnden bör den utvidgade avdragsrätten på sätt föreslagits gälla företagens kostnader för forskning och utvecklingsarbete i allmänhet och detta antingen arbetet bedrivits av företaget självt eller av annan för dess räkning.

Kommerskollegium, som också tillstyrker förslaget, anför bl. a.

Generellt kan sägas att forskningsverksamheten kan väntas få alltmer ökad betydelse för företagen. Detta gäller inte bara forskningen som ett led i företagets produktutveckling utan även den tekniska och företagsekonomiska forskningen i vidaste bemärkelse. En stor del av denna forskning är till sin natur s. k. grundforskning där resultaten inte direkt kan få tillämpning i företagets verksamhet. Det kan i vissa fall t. o. m. vara omöjligt att vid planeringen av ett forskningsprojekt avgöra om det överhuvudtaget kan komma ett visst företag till godo. Å andra sidan kan på lång sikt ett projekt leda till resultat av betydelse för sådana företag, där ett samband på ett tidigt stadium ej förefallit troligt. Denna oberäknelighet i grundforskningen måste accepteras, om man vill främja en aktiv innovationsverksamhet och, i sista hand, en snabb samhällsutveckling. Under nuvarande förhållanden föranleds dock företagen att främst stödja den målinriktade forskningen eftersom bidrag till grundforskning ur skattesympunkt i de flesta fall är oförmånliga. Inte minst ur samhällsekonomisk synpunkt är det angeläget att företagen i framtiden stimuleras att även stödja forskning med mera långsiktig och generell inriktning.

Konjunkturinstitutet vill för sin del kraftigt betona innovationernas betydelse för våra möjligheter att höja levnadsstandarden. Dessutom bör en-

ligt institutet innovationernas betydelse för vår internationella konkurrensfråga uppmärksammas. Institutet fortsätter.

Med hänsyn till att löneläget i Sverige ligger väsentligt högre än i flertalet andra länder utgör lönekostnaden ett väsentligt hinder för export eller konkurrens med import beträffande många varor. Endast sådana varor, för vilka Sverige har speciella råvarufördelar eller där innovationsnivån vid produktion och försäljning är högre än i andra länder, kan med framgång exporteras från Sverige. Med innovationsnivå får då förstås ett mycket vitt begrepp omfattande bl. a. tekniskt-vetenskapliga standard då det gäller produktionsutformning och produktionsprocess samt standard på metoder för att prognosera och anpassa produktionen till förändringar i efterfrågan. För att det skall vara möjligt att bibehålla Sveriges relativa till omvärlden höga löneläge krävs således en lika hög innovationstakt i Sverige som i andra länder. En förlust av Sveriges relativa fördelar beträffande innovationsnivå måste resultera i en för den svenska ekonomin mycket besvärlig anpassningsprocess.

Konjunkturinstitutet vill mot den skisserade bakgrunden betona värdet av att staten befrämjar en snabb innovationsutveckling. Den föreslagna utvidningen av avdragsrätten vid beskattningen av forsknings- och utvecklingsarbete synes vara ett sätt att främja denna utveckling. Speciellt med hänsyn till att flertalet av Sveriges handelspartners synes ha en för företagen gynnsammare lagstiftning — vilket ingående dokumenterats av utredningen — måste den föreslagna utvidningen av avdragsrätten vara synnerligen befogad. Det bör i detta sammanhang särskilt betonas att det är väsentligt att begreppet forskning och utveckling ges en mycket vid tolkning i den nya lagstiftningen.

I flera yttranden berörs utformningen av den föreslagna bestämmelsen i vissa avseenden.

Beträffande den uppmjukning som utredningens förslag syftar till i fråga om det hittills upprätthållna kravet på direkt samband mellan forskningsarbetet och den av företaget bedrivna verksamheten understryker *riksskatte-nämnden*, att enligt dess mening ett visst samband likväl måste vara för handen. Avdragsrätten bör nämligen enligt nämnden inte omfatta kostnader för forskning eller utvecklingsarbete, som är ovidkommande för näringsverksamheten.

Länsstyrelsen i Värmlands län är inne på liknande tankar och framför som sin uppfattning att författningstexten bör erhålla en mera strikt utformning än enligt utredningens förslag. Länsstyrelsen anför bl. a.

Nuvarande rättspraxis synes innebära att den som påbörjat uppfinnarverksamhet men ännu inte erhållit några intäkter av verksamheten inte anses driva yrkesmässig verksamhet. Han får därför inte avdrag för kostnaderna utan får aktivera dem till dess uppfinningen exploateras. Om uppfinningen misslyckas anses inte någon förvärvskälla föreligga, och den skattskyldige får följaktligen icke avdrag för kostnaderna. Det nu framlagda förslaget synes som nämnts inte komma att medföra någon ändring härutinnan. Med hänsyn till den betydelse för utvecklingen, som enskilda personers forskningar och uppfinnarverksamhet haft, kan i och för sig en uppmjukning härvidlag anses önskvärd. Å andra sidan skulle ett uppgivan-

de av kravet på att verksamheten bedrivs inom ramen för en redan existerande förvärvskälla leda till orimliga konsekvenser, eftersom man då skulle kunna få avdrag för kostnader i ren hobbyverksamhet, bara man uppger, att man har för avsikt att eventuellt utvidga verksamheten till en rörelse.

Även *länsstyrelsen i Malmöhus län* berör frågan om sambandet mellan kostnaderna och verksamheten och anför.

De av utredningen angivna riktlinjerna möjliggör en mycket fri bedömning av sambandet mellan driftkostnad och förvärvsverksamhet. Avdrag för forsknings- och utvecklingsbidrag kan sålunda komma att utgöra driftkostnad i snart sagt varje jordbruk och rörelse samt avse forsknings- och utvecklingsarbete av mycket skiftande slag. Bedömningen av en på detta sätt konstruerad avdragsrätt torde därför komma att vålla både de skattskyldiga och beskattningsmyndigheterna svårigheter. Fråga är om inte avdragsrätten enligt första punkten av anvisningarna till 29 § kommunal-skattelagen borde göras beroende av att bidragen lämnades till forskning och utvecklingsarbete med anknytning till bidragsgivarens bransch. I vart fall synes detta böra gälla i fråga om teknisk forskning och forskning angående miljövärd.

Kommerskollegium uttalar sig likaså om tolkningsproblemen och anför bl. a.

Sålunda anser kollegiet att det kunde varit av värde, om i promemorian något utförligare behandlats hur kravet på samband med bidragsgivarens verksamhet skall tolkas vad gäller exempelvis den företagsekonomiska forskningen, forskning om arbetspsykologi och arbetshygien, informations-teoretisk forskning m. m., som bedrivs utanför universitet och högskolor. Det torde från flera synpunkter vara väsentligt att tolkningen i detta hänseende av den föreslagna punkt 18 till anvisningarna till 29 § KL görs så generös som möjligt. Sålunda bör exempelvis ej uppställas krav på den skattskyldige att mera detaljerat visa hur en viss forskningsverksamhet kan komma att få betydelse för hans rörelse.

Skånes handelskammare understryker nödvändigheten av att kravet på samband mellan en viss forskning och ett företags verksamhet i praktiken sätts så lågt som den föreslagna regeln över huvud ger möjlighet till. Handelskammaren tillägger.

Genom utvecklingen kommer nämligen allt fler forskningsområden att bli av intresse för näringslivet. Som exempel på vad den hittillsvarande utvecklingen lett till i detta hänseende kan nämnas den ökade uppmärksamhet företagen i dag ägnar arbetshygieniska och andra liknande förhållanden. Det torde också stå klart att ökade forskningsinsatser från näringslivets sida kommer att aktualiseras just inom det personalvårdande området. Det är givetvis härvid av betydelse att kravet på samband mellan forskning och det enskilda företags verksamhet inte utformas så att företagets förmåga att initiera och finansiera nämnda forskning motverkas.

I några remissyttranden framförs önskemålet att den föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL skall kompletteras med en närmare definition av uttrycken forskning och utvecklingsarbete. *Allmänna ombudet hos mellan-*

kommunala prövningsnämnden hänvisar i detta avseende till de definitioner som enligt utredningens redogörelse finns i de kanadensiska reglerna och som i sin tur är inspirerade av OECD:s internationella standarddefinition. De återgivna definitionerna är enligt allmänna ombudets mening ändamålsenliga. Även *länsstyrelserna i Stockholms och Malmöhus län* anser att sådana definitioner erfordras.

Riksskattenämnden anser däremot i likhet med utredningen att en precisering av uttrycket "kostnad för forskning och utvecklingsarbete" inte är erforderlig. Enligt nämnden torde bedömningen av vad som skall hänföras till sådana kostnader i regel inte komma att vålla större svårigheter i den praktiska tillämpningen.

Gränsdragningen mellan å ena sidan forskning och å andra sidan undervisning och utbildning diskuteras i ett par yttranden.

Sveriges industriförbund konstaterar sålunda att utredningen inte föreslår någon ändring i nuvarande praxis beträffande bidrag till ren undervisningsverksamhet. Förbundet erinrar om att innebörden av denna praxis inte är helt klar. Det hade därför varit önskvärt, anser förbundet, inte minst mot bakgrunden av strävandena att öka vuxenutbildningen och önskvärheten av omskolningsverksamhet att få detta område kartlagt.

Sveriges hantverks- och industriorganisation tar fasta på att utredningens negativa inställning till bidrag för undervisningsverksamhet inte avser bidrag till yrkesskolor för att tillgodose tillgången på utbildad arbetskraft för företagen eller liknande undervisning. Organisationen förutsätter att utredningen härvid innefattar alla yrkesskolor oavsett huvudman och tillägger.

I tusentals industri- och hantverksföretag bedrivs i dag efter fastställda läroplaner en regelbunden praktiskt inriktad undervisning, som i många fall leder fram till yrkesexamen. Denna läroplans bundna undervisning, vilken i många fall sker i form av inbyggd skola, är jämbördig med den undervisning som ges vid yrkesskolor. Det är angeläget att understryka att den avdragsrätt som förutses föreligga vid bidrag till undervisningsverksamhet hos yrkesskolor också skall föreligga när av läroplan bunden undervisning ges inom företag.

Utredningens förslag att Kungl. Maj:t genom särskild föreskrift medges befogenhet att föreskriva avdragsrätt för bidrag som för forskningsändamål lämnas till vissa angivna institutioner tillstyrks av flera remissinstanser. Till dem hör *Sveriges industriförbund* som inte heller har någonting att erinra mot att den del av medlemsavgift till organisation, som används för sådant ändamål, på motsvarande sätt skall kunna förklaras vara avdragsgill vid taxeringen. Förbundet framhåller att fördelen härmed främst är att tvister i fråga om avdragsrätten kan undvikas.

LO understryker det synnerligen angelägna i ett närmare samarbete och en bättre samordning mellan forskning i enskild och offentlig regi. *LO* tillägger.

Ett sätt att stimulera detta samarbete är som utredningsmannen även föreslår att tillämpa generösare avdragsregler för bidrag till statliga institutioner såsom exempelvis universitet och högskolor. Man skulle då uppnå ett effektivare utnyttjande av de statliga resurserna vid dessa forskningsinstitutioner samtidigt som företagets behov av mer allmän grundinriktad forskning kunde tillgodoses. LO har därför inget att erinra mot en viss uppmjukning av reglerna för bidrag till vissa statliga institutioner av nämnda typ. Dessa bör då, som utredningsmannen föreslår klart angivas av Kungl. Maj:t eller annan myndighet.

Andra instanser, som tillstyrker förslaget i denna del, är *Kooperativa förbundet*, *Svenska företagens riksförbund* och *länsstyrelsen i Värmlands län*.

Riksskattenämnden framhåller att den forsknings- eller utvecklingsverksamhet, som den bidragsmottagande institutionen eller organisationen bedriver, i och för sig kan vara av mycket skiftande slag. Riksskattenämnden anser därför, att den särskilda avdragsrätten bör knytas till mera preciserade ändamål. Av de meddelade föreskrifterna bör framgå, vilket eller vilka ändamål som bidragen skall tillgodose för att avdrag skall kunna medges. Likaså bör enligt nämnden framgå om och i vilken mån avdragsrätten skall vara begränsad till bidrag av viss storlek eller, beträffande medlemsavgifter, till viss del av avgiften. Den föreslagna anvisningspunkten bör förtydligas i dessa hänseenden, framhåller nämnden.

De flesta remissinstanserna tillstyrker i princip utredningens förslag till lagstiftning om forskningsfonder.

Samtliga de instanser som företräder näringslivet anser emellertid att förslaget bör kompletteras så att företagen stimuleras till fondavsättningar.

Angelägenheten av stimulansgivande inslag betonas av *Sveriges industriförbund* som anför.

Den kraftigaste stimulansen skulle givetvis kunna ges genom att begränsa skyldigheten att göra banksättning till ett väsentligt lägre tal än det som tillämpas i förordningen om konjunkturinvesteringsfonder. Om man inte anser att man helt kan avstå från kravet på insättning bör denna i vart fall kunna begränsas till 25 % av avsättningen. Någon risk för att detta skall få minskat intresse för användning av systemet med konjunkturinvesteringsfonder torde knappast föreligga.

Om det av utredningen föreslagna procenttalet för kontoinsättning kommer till användning anser förbundet det nödvändigt att de insatta medlen görs räntebärande. Förbundet fortsätter.

Om så sker får systemet en viss stimulerande effekt. Denna bör emellertid förstärkas, exempelvis genom att det företag som använder sig av systemet erhåller ett extra avdrag vid inkomsttaxeringen å t. ex. 10 % av det ianspråktaga beloppet eller med ett väsentligt högre procenttal på den del av forsknings- och utvecklingskostnader, som visat stegring i förhållande till medeltalet för närmast föregående treårsperiod. I motsats till utredningsmannen anser vi det inte nödvändigt att, om ett sådant stimulansav-

drag ges, närmare ange de speciella former av forskning etc. som man vill påverka genom avdraget. Forsknings- och utvecklingsarbete i sig är så värdefullt att de företag som gör större satsningar generellt kan beredas denna förmån utan särskilda krav på forskningens art och kvalitet.

Liknande önskemål om stimulansinslag framförs av *Skogsindustriernas samarbetsutskott*. De övriga remissinstanser som i sina yttranden tar upp frågan om stimulansåtgärder förordar i allmänhet att de medel som insätts på konto i riksbanken görs räntebärande. Hit hör *Kooperativa förbundet*, *Svensk industriförening*, *lantbrukets skattedelegation*, *Svenska företagens riksförbund* och *Skånes handelskammare*. Samma uppfattning anförs av *kommerskollegium* och *länsstyrelsen i Västernorrlands län*.

Riksskattenämnden anser att det med hänsyn till avsaknaden av stimulans effekter med fog kan antas att möjligheten att göra avsättning till forskningsfonder kommer att utnyttjas i endast obetydlig omfattning. Nämnden vill, i beaktande av de ytterst begränsade favörer som erbjuds företagen genom denna del av förslaget, allvarligt ifrågasätta om det är lämpligt att ytterligare komplicera skattelagstiftningen med ett instrument av ifrågasättande slag. Såsom ett alternativ till förslaget vill riksskattenämnden ifrågasätta om inte det av utredningen åsyftade resultatet skulle kunna vinnas genom en uppmjukning eller utvidgning av 1955 års förordning om investeringsfonder för konjunkturutjämning (SFS 1955: 256).

LO avstyrker förslaget i denna del och anför.

När det gäller förslaget om forskningsfonder vill *LO* ifrågasätta nödvändigheten av att inrätta dessa för närvarande. Större erfarenheter bör först vinnas av de ökade möjligheter att stödja enskilda forskningsprojekt som samhället fått genom tillkomsten av styrelsen för teknisk utveckling och utvecklingsbolaget. Svårigheterna att kontrollera storleken av forskningskostnaderna och att tillse att fonderna inte bara används till vinstutjämning av skatteskal torde även bli betydande.

Styrelsen för teknisk utveckling anser förslaget om möjlighet att avsätta obeskattade vinstmedel till forskningsfonder mycket välmotiverat.

Flera remissinstanser anser att även de mindre och medelstora företagen bör ges möjlighet att göra skattefria fondavsättningar för forskningsändamål. Dessa instanser ger uttryck åt uppfattningen att man bör slopa eller till beloppet sätta ned det krav på en minsta fondavsättning om 100 000 kr. som utredningen föreslagit. Till de instanser som uttalat sig i denna riktning hör *riksskattenämnden*, *konjunkturinstitutet*, *Sveriges industriförbund* och *Svensk industriförening*.

Konjunkturinstitutet och *Svensk industriförening* föreslår i sina yttranden att den av utredningen föreslagna begränsningen av rätten att utnyttja forskningsfonder till att avse endast aktiebolag, ekonomiska föreningar och sparbanker utgår. *Riksskattenämnden* ifrågasätter om det finns anledning att medtaga sparbank bland dem som får göra avsättning till forskningsfond.

Beträffande den skyldighet att insätta medel hos riksbanken som enligt utredningens förslag är förknippad med avdragsrätten anför *Kooperativa förbundet* följande.

Någon särskild motivering för insättningsskyldigheten har icke lämnats. Man har endast hänvisat till motsvarande skyldighet vid avsättning till investeringsfond för konjunkturutjämning, där dock skyldigheten begränsats till 46 procent för aktiebolag och 40 procent för ekonomiska föreningar. Då denna skyldighet att göra insättningar i riskbanken som villkor för avdragsrätt i fråga om avsättning till investeringsfond för konjunkturutjämning infördes, motiverades detta med att den tidigare gällande lagstiftningen, enligt vilken ingen sådan insättningsskyldighet förelåg, icke var tillfredsställande. Avsättningen till investeringsfond utan insättningstvång medförde nämligen en likviditetsförbättring motsvarande skatt, som skulle ha belöpt på fondavsättningen. Denna likviditetsförbättring möjliggjorde en sådan ökning av företagets investeringar i ett högkonjunkturläge, som icke var önskvärd ur konjunkturpolitisk synpunkt. Någon motsvarande motivering synes icke finnas i fråga om avsättningar till forskningsfond, vilka icke — vare sig beträffande avsättningar eller ianspråktagande av fondmedel — enligt promemorian är avsedda att ha någon konjunkturreglerande effekt. Det kan framhållas att insättningsskyldighet icke har föreskrivits beträffande de särskilda investeringsfonder, som icke har konjunkturutjämnande syfte, utan endast en skyldighet att i visst fall ställa bankgaranti.

Förbundet ifrågasätter på grund av det anförda, om någon insättningsskyldighet bör sättas som villkor för avdragsrätt, då detta enligt förbundet kan befaras minska intresset för att verkställa ifrågavarande reserveringar. Förbundet tillägger att, om emellertid trots allt sådan skyldighet föreskrives, bör gälla att denna inte blir större än vad som är fallet i fråga om investeringsfonder för konjunkturutjämning samt att medlen i riksbanken görs räntebärande.

Utredningens förslag att såväl de nya avdragsreglerna i kommunalskattelagen som avdragsreglerna i den särskilda förordningen om forskningsfonder skall tillämpas redan vid innevarande års taxering avstyrks bestämt av *riksskattenämnden*, som anför.

Riksskattenämnden gör detta både av principiella skäl och av praktiska och tekniska hänsyn. Författningar med de nya bestämmelserna kan icke påräknas föreligga före deklarationstidens utgång detta år. Det är enligt nämndens mening icke godtagbart att bestämmelser av ifrågavarande slag, om vilka varken de skattskyldiga eller taxeringsmyndigheterna erhållit kännedom i tillräckligt god tid, skall läggas till grund för årets taxeringar. Nämnden vill även peka på att för tillämpningen erforderliga blanketter icke kan föreligga vid den tidpunkt, som utredningens förslag förutsätter. Riksskattenämnden anser därför att de nya bestämmelserna bör äga tillämpning först med avseende på beskattningsår, för vilket taxering i första instans sker år 1971.

Departementschefen

Önskemålet om mera ändamålsenliga beskattningsregler om företagens forskningskostnader har under de senaste åren trätt alltmer i förgrunden. Riksdagen hemställde redan år 1959 om en utredning i ämnet. Frågan om forskningskostnaderna omfattades av det utredningsuppdrag, som strax härefter anförtroddes åt allmänna skatteberedningen, närmast den del av uppdraget som ankom på företagsskatteutredningen. Emellertid togs frågan inte upp till behandling i detta sammanhang med hänsyn till de övriga uppgifter av mer trängande art som också ankom på denna utredning. Efter bemyndigande tillkallade jag därför i november 1968 en särskild sakkunnig att överse frågan om avdrag vid beskattningen för forskningsverksamhet. I januari i år avlämnade denne en promemoria i ämnet, som i vanlig ordning remissbehandlats. På grundval av promemorian framlägger jag nu förslag till bestämmelser om avdrag för kostnader för forskningsverksamhet m. m.

Som framgått av den förut lämnade redogörelsen för gällande rätt innehåller de nuvarande skatteförfattningarna inte någon uttrycklig bestämmelse om rätt till avdrag för kostnader för forskning och annan därmed jämförlig verksamhet. Avdragsrätten är således beroende av om kostnaderna i det enskilda fallet kan bedömas såsom driftkostnader enligt KL:s allmänna regler.

Enligt den enkät som utredningen låtit göra hos vissa större industri-företag synes avdragsrätten i allmänhet inte ha ifrågasatts beträffande kostnader för forskning som bedrivits inom det egna företaget och av personer anställda hos företaget. Mellan den inom företaget bedrivna forskningen och den av företaget bedrivna verksamheten föreligger i regel ett så omedelbart samband att någon tvekan om forskningskostnadernas karaktär av driftkostnader knappast uppkommer i dessa fall. Det är då oftast fråga om tillämpad, målinriktad forskning.

Fall finns emellertid då sambandet mellan forskningskostnaden och företagets verksamhet är mindre påtaglig och då frågan om avdragsrätten enligt enkäten följaktligen visat sig mera omtvistad.

Så kan vara förhållandet om den av företaget bedrivna forskningsverksamheten är av mycket allmän natur, t. ex. om forskningen har karaktär av grundforskning inom områden som ligger utanför företagets egentliga verksamhet — även om sådana fall torde vara relativt sällsynta.

Av större praktisk betydelse är de fall då kostnaden avser bidrag till forskningsverksamhet som bedrivs utanför företaget. Det är här i regel fråga om forskning bedrivna av branschorganisationer, institutioner vid universitet och högskolor samt andra organ. Samma problem uppkommer när bidraget lämnas till enskilda forskare utanför företaget. I samtliga

dessa fall kan avdragsrätten lätt bli föremål för tvist med hänsyn till det nära samband mellan bidragsgivarens verksamhet och den av mottagaren bedrivna forskningen som i praxis uppställs som villkor för medgivande av avdrag.

I enkätsvaren har riktats stark kritik mot den restriktivitet vid bedömningen av avdragsrätten som man anser utmärka nuvarande praxis, särskilt i fråga om bidragen. Man föreslår därför en uppmjukning av reglerna så att möjligheterna till avdrag för forskningskostnader utvidgas.

De vid enkäten framförda önskemålen överensstämmer i stort sett med de synpunkter som framförts i de riksdagsmotioner i ämnet som väckts under senare år.

Vid utformningen av sitt förslag har utredningen tagit fasta på de synpunkter och önskemål som sålunda kommit till uttryck i olika sammanhang.

För att åstadkomma en uppmjukning av avdragsrätten för forskningskostnader föreslår utredningen en bestämmelse, enligt vilken avdrag får ske för kostnad för forskning och utvecklingsarbete om forskningen eller utvecklingsarbetet har eller kan antas få betydelse för rörelse, som bedrivs eller kan väntas komma att bedrivas av den skattskyldige. Eftersom den föreslagna avdragsrätten enligt utredningens mening är avsedd att gälla inte endast rörelsedrivande företag utan även den som driver jordbruk och skogsbruk, föreslår utredningen en uttrycklig hänvisningsföreskrift varigenom den nyssnämnda avdragsbestämmelsen skulle på motsvarande sätt bli tillämplig vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet.

Utredningen har enligt vad som framgår av promemorian inte ansett det möjligt att i lagtext närmare precisera principerna för avdragsrätten. Utredningen har emellertid angivit vissa riktlinjer som enligt utredningen bör vara vägledande vid tillämpningen. Enligt dessa riktlinjer skall avdragsrätten kunna avse kostnader för all slags forskning av betydelse för verksamheten, dvs. både grundforskning och målforskning. Detsamma gäller kostnader för utvecklingsarbete. Enligt utredningen bör inte krävas att forskningen är branschbunden. Inte heller bör förutsättas att forskningen har vetenskaplig eller teknisk karaktär. Även kostnader för kollektiv forskning bör komma i betraktande och avdrag alltså kunna medges oavsett att resultatet av forskningen kommer även andra än bidragsgivaren till godo.

Det friare betraktelsesätt som utredningen förordar utesluter emellertid inte vissa begränsningar. Av utredningens förslag följer att avdrag inte medges för bidrag till forskningsverksamhet som ligger helt utanför det egna företagets intresseområde. Enbart den omständigheten att ett bidrag kan ha ett visst reklamvärde eller skapa goodwill för företaget, bör alltså enligt utredningen inte medföra att bidraget blir avdragsgillt. Liksom hittills bör vidare avdrag inte heller medges för bidrag till ren undervisningsverksamhet, såvida inte fråga är om yrkesskolor för att tillgodose tillgången på utbildad arbetskraft för företaget eller liknande undervisning.

Utom den nu berörda allmänna avdragsrätten föreslår utredningen att Kungl. Maj:t genom uttrycklig bestämmelse medges rätt föreskriva att bidrag till vissa institutioner, som driver forskning och utvecklingsarbete, skall vara avdragsgilla vid taxeringen. Om avdragsrätt medges för medlemsavgift eller del därav bör detta enligt utredningens mening inte påverka den mottagande organisationens beskattning. Genom en av Kungl. Maj:t medgiven avdragsrätt vinner man enligt utredningen främst att tvister i fråga om avdragsrätten undviks och att bidragsgivaren redan när bidraget lämnas kan överblicka de skattemässiga konsekvenserna.

Slutligen föreslår utredningen att företagen ges möjlighet att verkställa skattefria avsättningar till forskningsfonder. Utredningen har utformat sitt förslag i denna del efter i stort sett samma principer som finns i förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Utredningen föreslår således att avdragsrätten skall tillkomma aktiebolag, ekonomiska föreningar och sparbanker. Som villkor för avdragsrätten bör enligt utredningen gälla att avsättningen uppgår till minst 100 000 kr. och att ett belopp motsvarande minst halva avsättningen inbetalas på räntelöst konto i riksbanken. Kontomedlen måste tas ut inom tio år efter insättningen. Uttag får inte ske med mindre belopp än 50 000 kr., varvid motsvarande fondmedel skall återföras till beskattning. Används inte de återförda medlen för forsknings- och utvecklingsarbete, skall ett tillägg göras vid inkomsttaxeringen med 10 % av vad som inte använts för avsett ändamål.

Däremot föreslår utredningen inte att de företag, som avsätter till forskningsfond, skall få några speciella förmåner i samband med fondernas utnyttjande i form av extra avskrivningar på maskiner och byggnader eller extra investeringsavdrag. Förslaget syftar alltså endast till att skapa en möjlighet att under flera år skattefritt fondera vinstmedel för forskningsändamål. Två av de till utredningen knutna experterna anser att den av utredningen föreslagna fondanordningen bör kompletteras med stimulansmoment av antytt slag.

I remissyttrandena över utredningens förslag vitsordas allmänt forskningens alltmer ökade betydelse för företagen och, inte minst, för samhälls-ekonomi i stort. Detta gäller inte endast den produktionsinriktade forskningen på kortare sikt utan även den långsiktiga forskningen av mer allmän natur. Enligt de flesta yttrandena framstår det därför som otillfredsställande att företagen med nuvarande rättstillämpning i princip inte medges avdrag för kostnader för grundforskning och liknande forskning av allmän natur utan endast för kostnader för sådan forskning som har direkt samband med den bedrivna verksamheten, dvs. målforskning och liknande. Den utvidgning av avdragsrätten som utredningen föreslår tillstyrks följaktligen genomgående i dessa yttranden.

Goda skäl talar enligt min mening för att utvidga avdragsrätten för företagens forskningskostnader på sätt utredningen föreslår.

Den snabba utvecklingen på teknikens områden och den hårdnande konkurrensen inom och utom landet är faktorer som framtvingar en ökad satsning från företagets sida på forskningsverksamhet av olika slag. Att forskningen i betydande omfattning måste avse även grundforskning och annan forskning av mer allmän natur som inte omedelbart kan utnyttjas av företagen ligger i sakens natur. Det är, som framgår av utredningens promemoria och av remissyttrandena, uppenbart att även forskning av detta slag får ökad betydelse för företagen och för deras utveckling på sikt. Företagen måste med andra ord i fortsättningen i allt högre grad än förut räkna med kostnader för forskning och liknande verksamhet såsom ett normalt inslag i driften.

I betraktande härav måste det enligt min mening i längden vara ohållbart att i avdragshänseende göra åtskillnad mellan olika slags forskning, som t. ex. målforskning och grundforskning. Därtill kommer att det många gånger måste vara mycket svårt att i den praktiska tillämpningen avgöra om den forskning kostnaderna avser är av det ena eller andra slaget, varför gränsdragningen lätt kan bli godtycklig.

Som utredningen påpekar kräver forskningsverksamheten i dagens läge ofta så stora resurser att inte ens de stora företagen kan bedriva annat än en begränsad, målinriktad forskning. De många små och medelstora företagen saknar ofta möjligheter att ensamma genomföra den forskning som är nödvändig för företagets utveckling. Därför har företagen i allt större utsträckning kommit att satsa på kollektiv forskning. Företagens kostnader kommer därför till stor del att bestå i bidrag till olika institutioner och till där verksamma enskilda forskare. Som framgår av utredningens promemoria kan man utgå från att den forskning som sålunda bekostas genom bidragen omfattar inte endast målinriktad forskning utan även forskning av grundforskningskaraktär. Den kollektiva forskningen bekostas i viss utsträckning genom statliga bidrag. Det är enligt min mening ett allmänt intresse att företagen i ökad omfattning satsar på den kollektiva forskningen och att en sådan satsning inte hämmas av skattelagstiftningen. Det är för denna kollektiva forskningsverksamhet som en utvidgad avdragsrätt torde ha sin största betydelse.

Jag föreslår således att avdragsrätten regleras i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag såvitt gäller avdragsrätten för bidrag och andra direkta kostnader för forskning och liknande ändamål.

Däremot är jag inte nu beredd föreslå att utredningens förslag i fråga om en möjlighet för företagen att verkställa avsättning till forskningsfonder läggs till grund för lagstiftning. Som framhållits i flera remissyttranden kan det med fog antas att denna möjlighet inte kommer att utnyttjas i nå-

gon större utsträckning, om man inte kompletterar den föreslagna anordningen med stimulansinslag. Men även om man i och för sig skulle kunna göra detta, kan man enligt min mening ifrågasätta lämpligheten av att till den rad av olika fondanordningar som nu finns i skattelagstiftningen föga ytterligare en sådan anordning. Jag överväger att i stället låta i ett sammanhang se över reglerna om olika fondavsättningar i syfte att få till stånd en mer enhellig och förenklad lagstiftning. Givetvis bör hänsyn därvid även tas till behovet av avsättningar för forskningsändamål. För övrigt bör tilläggas att den nuvarande lagstiftningen om konjunkturinvesteringssonder inte utesluter att fondmedlen inom den ram som lagstiftningen medger används även för forskningsändamål.

Vad beträffar den allmänna avdragsrätten för forskningskostnader föreslår jag liksom utredningen att i anvisningarna till 29 § KL införs en ny anvisningspunkt, punkt 18. Förslaget innebär att avdrag får ske för kostnad för sådan forskning och sådant utvecklingsarbete som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Vidare får avdrag medges för kostnad för erhållande av information om sådan forskning och sådant utvecklingsarbete. För att vad som sålunda föreslås skall kunna avse även dem som bedriver jordbruk eller skogsbruk föreslås att i punkt 1 av anvisningarna till 22 § KL tas in en uttrycklig hänvisning till den föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL.

Den sistnämnda anvisningspunkten skiljer sig något från utredningens förslag därigenom att vad utredningen föreslagit om avdragsrätt för forskningskostnader såvitt gäller rörelse som "kan väntas komma att bedrivas av den skattskyldige" inte medtagits. Avdragsrätten för forskningskostnader bör nämligen enligt min mening liksom avdragsrätten för andra omkostnader i princip hänföra sig till en befintlig förvärvskälla. En annan sak är att den forskning som kostnaden avser kan ge företagets verksamhet en annan inriktning än den haft eller, i företagets begynnelsekedje, väntades få. Det väsentliga är enligt min mening att forskningen eller utvecklingsarbetet har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse.

Därmed kommer jag in på de centrala frågorna om vilka slags kostnader den föreslagna avdragsrätten avser och om deras samband med den skattskyldiges näringsverksamhet.

I några remissyttranden har framförts önskemål om att uttrycken forskning och utvecklingsarbete skulle närmare definieras i den föreslagna anvisningspunkten och att det samband som förutsätts föreligga mellan företagets verksamhet och forsknings- och utvecklingsarbetet preciseras. Utredningen har för sin del framhållit att det knappast är möjligt att i lag-

text mera utförligt ange principerna för den föreslagna avdragsrätten. Utredningen har stannat för att i promemorian ange några av de riktlinjer som utredningen ansett böra vara vägledande vid tillämpningen.

För egen del ansluter jag mig till utredningens ståndpunkt i de angivna hänseendena. Just det förhållandet att den utvidgade avdragsrätten avses omfatta kostnaderna för även sådan forskning vars resultat endast indirekt och först på längre sikt kan antas ge något utbyte för den skattskyldiges verksamhet gör det svårt, för att inte säga omöjligt, att ange några exakta gränsdragningar i det ena eller andra hänseendet.

Jag kan därför här begränsa mig till att hänvisa till och i viss mån upprepa de riktlinjer för tillämpningen som utredningen angett i sin promemoria.

Den föreslagna avdragsrätten avser i första hand kostnader för forskning och utvecklingsarbete.

Med den liberalisering av avdragsrätten som förslaget åsyftar föreligger i fortsättningen inte samma behov av gränsdragning mellan olika slag av forskning och utvecklingsarbete.

För att markera det nya i förslaget vill jag alltså framhålla att avdragsrätten, som hittills huvudsakligen begränsats till kostnader för målforskning, dvs. forskning som är inriktad på lösandet av speciella praktiska problem, i fortsättningen skall avse även kostnader för s. k. grundforskning, dvs. forskning med enbart vetenskapliga syften, utan inriktning på lösning av speciella praktiska uppgifter.

Med utvecklingsarbete avses sådant arbete som innebär ett systematiskt utnyttjande av forskningsresultat och vetenskapliga kunskaper. Håri ingår vad som i dagligt tal betecknas som försöksverksamhet. Sådan försöksverksamhet har normalt till syfte att väsentligt förbättra och förbilliga de produkter som redan finns. Syftet med utvecklingsarbetet kan också vara att åstadkomma nya produkter, processer och system.

Som redan utredningen framhållit, kan forskning och utvecklingsarbete i den vidsträckta mening som här avses innefatta vitt skilda ting. En uppräknning kan av naturliga skäl inte göras fullständig. Att, som föreslagits i något remissyttrande, komplettera den föreslagna anvisningspunkten med en kortare exemplifiering av de arbeten som avses, skulle enligt min mening inte ge tillräcklig ledning.

Utredningen har angett att arbetet kan gälla sådant som nya produkter, produkternas utformning och standardisering samt deras sammansättning. Vidare kan enligt utredningen arbetet gå ut på att åstadkomma förbättrad administration och distribution, organisatoriska förändringar, förbättrade metoder för planering, kontroll etc., utnyttjande av stordriftsfördelar m. m.

Att forskningens områden är praktiskt taget obegränsade är emellertid något som knappast behöver utsägas och detta gäller även om man håller sig till vad som kan vara av praktisk betydelse för näringslivet. Viktigast

för näringslivet är självfallet den forskning som går ut på att undersöka nya tillverkningsprocesser och produktionsmetoder. Denna forskning måste helt naturligt inbegripa allehanda fysikaliska, kemiska och allmänt tekniska analyser och undersökningar. Framhållas bör att forsknings- och utvecklingsarbetet inte behöver vara rent vetenskapligt eller teoretiskt. Även praktiska maskinstudier kan komma i betraktande i detta sammanhang. Det är emellertid uppenbart att listan, som också framgår av lagstiftningen på området i vissa andra länder, kan kompletteras med mycket annat. Som exempel kan nämnas matematiska analyser och dataprogrammering. Med anledning av påpekanden i några remissyttranden vill jag framhålla att, vad särskilt forskningsarbetet beträffar, detta kan omfatta — förutom teknisk forskning på industrins, jordbrukets och skogsbrukets områden — även andra slag av forskning, såsom kommersiell och företagsekonomisk forskning, forskning om arbetspsykologi, arbetshygien och arbetsskydd, personalvård, informationsteknisk forskning, m. m. Som framgår av utredningens promemoria intar även forskning rörande miljövården en naturlig plats i detta sammanhang.

Om alltså en närmare precisering av de många olika slag av forsknings- och utvecklingsarbeten som omfattas av den föreslagna avdragsrätten inte är praktiskt möjlig, bör dock framhållas att förslaget ändå förutsätter ett visst samband mellan företagets verksamhet och det utförda forsknings- eller utvecklingsarbetet, om kostnaden skall få dras av. Detta har i anvisningspunktens föreslagna lydelse uttryckts genom att det skall vara fråga om sådan forskning eller sådant utvecklingsarbete som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse.

Som jag tidigare antytt är det inte heller i fråga om detta samband möjligt att göra några absoluta gränsdragningar. I betraktande av det vidsträckta forsknings- och utvecklingsbegrepp som den föreslagna utvidgade avdragsrätten avser, torde man enligt min mening inte böra kräva mera än att den skattskyldige har ett rimligt intresse av det forsknings- eller utvecklingsarbete som bekostats genom näringsverksamheten. Därigenom utesluts från avdragsrätten kostnader för sådan forskning som normalt faller helt utanför området för näringsverksamheten.

Som exempel på forskning av detta slag kan nämnas främst forskning inom humanism m. m. Vidare lär t. ex. ett jordbruksföretag mera sällan ha intresse av den forskning som avser att tillgodose t. ex. järn- och stålindustri, såvida inte i det speciella fallet fråga är om jordbruksmaskiner eller redskap. Omvänt lär forskning angående växtförädling knappast beröra företag inom verkstadsindustrin. Man torde kunna förutsätta att de kostnader för vilka avdrag yrkas i regel avser forskning inom den egna branschen. Givetvis kan emellertid uppkomma vissa gränsfall som t. ex. när en biprodukt inom den mekaniska industrin kan föranleda forskning

på läkemedelsområdet för biproduktens fortsatta utnyttjande. Avdragsrätten bör enligt min mening kunna omfatta även kostnaderna för sådan forskning. Det är då fråga om forskning som kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse, även om denna därigenom kan få en delvis annan inriktning än förut.

Sambandsfrågan kan aktualiseras även på annat sätt. Så kan t. ex. ett företag som lämnar bidrag till inrättandet av en professur enligt min mening komma i fråga för erhållande av avdrag för bidraget, om den forskning som är förenad med professuren kan antas få betydelse för företagets verksamhet. Sådan betydelse har forskningen i första hand om resultatet kan inverka på utformningen av företagets produkter.

Frågan om forskningens samband med den skattskyldiges näringsverksamhet är alltså något som enligt min mening måste prövas från fall till fall. Bedömningen av detta samband torde knappast vålla några större svårigheter i praktiken. De ekonomiska lagarna innebär enligt min mening en viss garanti för att företagen inte annat än undantagsvis anser sig böra bekosta forskning som helt saknar betydelse för deras verksamhet.

Vid sidan av de kostnader för forskning och utvecklingsarbete jag nu berört kan företagen ofta ha vissa andra kostnader som ibland står forskningskostnaderna nära men som ändå inte avser forskning och utvecklingsarbete i egentlig mening. Jag tänker på t. ex. kostnaderna för marknadsundersökningar och försäljningskampanjer. Vidare kan nämnas sådant som kvalitetskontroll och annan sedvanlig provning av material, anordningar eller produkter. Till samma kategori hör även prospekteringar, provborrningar och andra liknande åtgärder i fråga om naturfyndigheter. Sådana undersökningar m. m. ingår som moment i den löpande driften och kostnaderna härför är att betrakta som allmänna omkostnader vilka är avdragsgilla enligt redan gällande regler. Den omständigheten att man inför avdragsrätt för kostnader för forskning och utvecklingsarbete i enlighet med de riktlinjer jag här förordat innebär självfallet inte att avdragsrätten för kostnader för undersökningar och kontroller av nyssnämnda slag skall inskränkas.

Som framgår av vad jag förut anfört innebär förslaget att med kostnader för forskning och utvecklingsarbete i avdragshänseende skall likställas kostnad för erhållande av information om sådan forskning och sådant utvecklingsarbete. I sin promemoria framhåller utredningen att avsikten med det bidrag, som lämnas av ett företag till forskning och utvecklingsarbete — det kan t. ex. vara fråga om bidrag till ett branschforskningsinstitut — ofta kan vara att företaget vill erhålla kontinuerlig information om nyheter på olika områden av intresse för företaget. Enligt utredningen är sådan information av betydelse inte minst för de mindre företagen. Jag delar utredningens uppfattning att avdragsrätten bör omfatta kostnader av detta slag.

I detta sammanhang anser jag det lämpligt att något beröra de fall då ett företags bidrag till forskningsverksamhet lämnas i form av medlemsavgift till en branschorganisation. Enligt gällande regler medges i princip inte avdrag för medlemsavgifter. Avdrag kan dock medges i speciella fall, då avgiften visas i själva verket utgöra vederlag för utförda prestationer åt bidragsgivaren. Som framgår av redogörelsen för gällande rätt har man inom näringslivet i stor utsträckning löst frågan om avdragsrätten genom att överflytta branschorganisationens verksamhet till ett aktiebolag. Därigenom har frågan om avdragsrätt för medlemsavgifter förlorat mycket av sin aktualitet.

Det är inte min avsikt att i detta sammanhang ta upp frågan om medlemsavgifternas skatterättsliga behandling. I den mån avgifter betalas av företag för medlemskap i en branschorganisation e. d. som har till syfte att bedriva forskning eller försöksverksamhet för medlemmarnas räkning, måste frågan om avdragsrätten för avgifterna prövas enligt de regler som gäller för sådana medlemsavgifter. Emellertid kan avdragsrätt för medlemsavgifter i vissa fall komma i betraktande i samband med den särskilda avdragsrätt, varom Kungl. Maj:t skall kunna föreskriva enligt det förslag jag samtidigt lägger fram och till vilket jag återkommer i det följande.

Inte heller finner jag anledning att nu föreslå någon ändring av nuvarande regler såvitt gäller bidrag till undervisning och yrkesutbildning. Av utredningens promemoria framgår att avdrag enligt nuvarande praxis inte medges för bidrag till ren undervisningsverksamhet, om fråga inte är om yrkesskolor för att tillgodose tillgången på utbildad arbetskraft för företaget eller liknande undervisning. Denna praxis torde stå i överensstämmelse med den allmänna principen att kostnader för sådan utbildning och undervisning som ankommer på det allmänna inte är avdragsgilla. Däremot kan som nyss nämnts avdrag medges i speciella fall för sådan undervisning eller utbildning som tillgodoser företagets behov av utbildad arbetskraft. Av promemorian framgår således att verkstadsföretag erhållit avdrag för kostnader för sina yrkesskolor och skogsägande pappersbruk för bidrag till skogvaktare- och kolareskolor. Någon ändring i vad som sålunda gäller avses alltså inte och jag är inte nu beredd att, såsom hemställts i ett par remissyttranden, göra några ytterligare uttalanden i ämnet. Däremot instämmer jag i utredningens konstaterande att vad som gäller beträffande rätten till avdrag för utbildnings- och undervisningskostnader inte utesluter att avdrag bör kunna medges för bidrag till forskningsverksamhet vid t. ex. universitet och högskolor, förutsatt att forskningen har betydelse för bidragsgivarens verksamhet. Det förhållandet att forskningsverksamheten är förknippad med undervisning bör alltså inte förta givaren rätten till avdrag vid taxeringen, om bidraget avser forskningsverksamheten.

Då jag i det föregående behandlat frågan om avdragsrätten för kostnader för forskning och utvecklingsarbete, har det kanske kunnat ge intrycket att avdragsrätten alltid avser totalbeloppet av de kostnader, som den skattskyldige haft under ett visst beskattningsår. För att undvika missförstånd på denna punkt vill jag därför framhålla att en sådan tolkning av avdragsrätten givetvis inte är tillämplig när kostnaden avser anskaffning för forskningsändamål av t. ex. byggnader, maskiner och annan utrustning, för vilka anskaffningskostnaden enligt gällande regler får avskrivas genom avdrag för årliga värdeminskingsavdrag. Till den del forskningskostnaderna hänför sig till sådana anskaffningar bör därför avdragsrätten bestämmas av de vanliga reglerna om värdeminskingsavdrag. Jag föreslår en uttrycklig föreskrift härom.

I likhet med utredningen anser jag inte att speciella avskrivningsregler behövs för tillgångar som används i forskningsverksamhet. De avskrivningsregler som för närvarande gäller för inventarier och byggnader torde vara tillräckliga även för de avskrivningsbehov som kan aktualiseras inom forskningens område. I den mån en tillgång är underkastad snabbare förslitning än annars på grund av speciell användning inom forskningsverksamheten, kan detta i allmänhet tillgodoses genom ett förhöjt värdeminskingsavdrag inom ramen för gällande regler.

Jag övergår här efter till den särskilda avdragsrätt för vissa bidrag som Kungl. Maj:t skulle bemyndigas ge föreskrifter om.

Liksom utredningen anser jag att det skulle vara av värde, om Kungl. Maj:t har befogenhet att föreskriva att skattskyldig, om han lämnar bidrag för forskningsändamål till vissa institutioner eller organisationer, skall få avdrag för bidraget utan särskild prövning av sambandet mellan forskningen och den skattskyldiges verksamhet. En sådan befogenhet skulle vara ägnad att förenkla förfarandet i de fall då avdragsrätt föreskrivits. Tvister i fråga om avdragsrätten undviks härigenom och bidragsgivaren kan på förhand överblicka skattekonsekvenserna.

Som tidigare framhållits kan en avdragsrätt som på detta sätt grundar sig på särskild föreskrift lösa frågan om avdragsrätten för forskningskostnader också i de fall då kostnaden bestrids i form av medlemsavgifter till en organisation eller institution som bedriver forskning. I fråga om medlemsavgifter bör såsom utredningen påpekat avdragsrätten kunna begränsas till en viss del av avgiften. Vidare bör, som likaledes framhållits av utredningen, en avdragsrätt för medlemsavgift eller del därav inte föranleda att organisationen eller institutionen inkomstbeskattas för den mottagna avgiften. Den bör alltjämt utgöra icke skattepliktig inkomst hos mottagaren, varav följer att denne inte heller får avdrag för de kostnader som avgiften är avsedd att täcka. Någon uttrycklig bestämmelse härom behövs inte enligt min mening.

Den avdragsrätt som Kungl. Maj:t skall kunna föreskriva om bör enligt min mening göras tidsbegränsad och bör omprövas efter ett visst antal år.

I enlighet med det anförda föreslår jag alltså att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer genom uttrycklig föreskrift i den föreslagna anvisningspunkten till 29 § KL får rätt förordna att bidrag, som den skattskyldige under i beslutet angiven tid lämnar till viss forskning eller visst utvecklingsarbete, skall helt eller delvis anses som driftkostnad i hans rörelse. I och med att ett sådant förordnande föreligger behöver de tillämpande myndigheterna inte närmare pröva om den forskning eller det utvecklingsarbete som bidraget avser har eller kan antas få betydelse för rörelsen. Bestämmelsen föreslås vara tillämplig även på den som driver jordbruk eller skogsbruk.

När fråga uppkommer om att föreskriva avdragsrätt bör Kungl. Maj:t på sätt utredningen föreslår regelmässigt höra universitetskanslersämbetet, styrelsen för teknisk utveckling samt riksskatteverket.

I likhet med vad riksskattenämnden påpekat anser jag att det av de föreskrifter som meddelas bör framgå, vilket eller vilka ändamål som bidragen skall tillgodose för att avdrag skall kunna medges. Likaså bör framgå om och i vilken mån avdragsrätten skall vara begränsad till bidrag av viss storlek eller, som jag förut berört, beträffande medlemsavgifter till viss del av avgiften.

Vilka institutioner eller organisationer som skall förklaras berättigade att erhålla bidrag med särskild avdragsrätt för givaren får givetvis bestämmas senare i samråd med de nyssnämnda instanserna. I likhet med utredningen anser jag att olika institutioner vid universitet och högskolor samt ingenjörsvetenskapsakademien i första hand bör komma i fråga.

I detta sammanhang avser jag att även behandla en fråga som inte har något samband med forskningskostnaderna. Det gäller frågan om landshypoteksförenings rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för avsättning till reservfond.

1970 års riksdag har genom beslut tidigare i år med vissa smärre ändringar antagit ett i prop. 1969: 171 framlagt förslag till lag om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar (BaU 1970: 6, rskr 76, SFS 65). Härigenom har nya regler om dessa institutioners reservfonder införts som innebär att såväl bankens som förenings reservfond skall uppgå till lägst ett belopp som svarar mot 1 % av inrättningens skulder. Vidare gäller för föreningarna en subsidiär regel av innehåll att, om en landshypoteksförenings reservfond inte når upp till 1 % av föreningens skulder, så skall i vart fall samtliga landshypoteksföreningars reservfonder sammanlagda svara mot 1 % av bankens skulder. Detta innebär att förening av banken kan bli ålagd att låta reservfonden svara mot mer än 2 % av föreningens skulder. Den nya lagen om landshypoteksinstitutionen träder i kraft den 1 juli 1970.

Bestämmelser om vid beskattningen avdragsgill avsättning till reservfond för hypoteksbanken och landshypoteksföreningarna finns i 29 § 3 mom. tredje stycket KL. Bestämmelserna innebär att såväl banken som föreningarna skattefritt kan avsätta medel till reservfond intill dess fonden uppgår till 2 % av inrättningens skulder.

För stadshypoteksinstitutionen trädde nya fondregler i kraft den 1 januari 1969. I anslutning härtill föreslogs i prop. 1969: 99 att stadshypoteks-förening skulle medges avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för avsättning till säkerhetsfond upp till 2,5 % av föreningens skulder. Även i fråga om stadshypoteksföreningarna gäller nämligen en subsidiär fondregel som innebär att förening av stadshypotekskassan kan bli ålagd att förstärka sin säkerhetsfond så att den kommer att svara mot mer än 2 % av föreningens skulder. Förslaget godtogs av 1969 års höstriksdag (BeU 58, rskr 329, SFS 1969: 741).

Samma skäl som motiverade en ändrad beskattningsregel för stadshypoteks-föreningarna talar enligt min mening för att landshypoteksföreningarna bör få en vidgad möjlighet till skattefri avsättning till reservfond. Jag föreslår därför att landshypoteksförening medges avdragsrätt för avsättning till reservfond intill dess fonden uppgår till 2,5 % av föreningens skulder.

Mitt förslag i denna fråga föranleder ändringar i 29 § 3 mom. tredje och fjärde styckena KL.

De bestämmelser jag föreslagit i det föregående bör tillämpas fr. o. m. 1971 års taxering.

Hemställan

Under åberopande av det anförda och under framhållande av att hinder inte synes möta för att frågorna behandlas under riksdagens höstsession hemställer jag att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till *lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Utredningens förslag
till
lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges samt att i lagen skall till anvisningarna till 29 § fogas en ny punkt, punkt 18, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Anvisningar

till 22 §.

1.¹ Såsom driftkostnad — — — — — ny sådan.
Värdet av — — — — — som driftkostnad.
Avdrag för — — — — — anvisningarna till 29 §.
Redovisar arbetsgivare — — — om jordbruksfastighet.
Därest inkomst — — — — — nedan sägs.
Kostnad för — — — — — om jordbruksfastighet.
Värdet av — — — — — som intäkt.

*Avdrag för kostnad för forskning
och utvecklingsarbete får ske enligt
bestämmelserna om rörelse i punkt
18 av anvisningarna till 29 §.*

till 29 §.

*18. Avdrag får ske för kostnad för
forskning och utvecklingsarbete, om
forskningen eller utvecklingsarbetet
har eller kan antagas få betydelse för
rörelse, som bedrivs eller kan vän-
tas komma att bedrivas av den skatt-
skyldige. Vad nu sagts gäller även
kostnad för erhållande av informa-
tion om sådan forskning eller sådant
utvecklingsarbete. Konungen eller
myndighet som Konungen bestäm-
mer äger föreskriva, att bidrag, som
lämnas till forskning eller utveck-
lingsarbete, skall under viss tid an-*

¹ Senaste lydelse 1967: 546.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ses som driftkostnad i givarens rörelse, även om forskningen eller utvecklingsarbetet icke kan visas ha betydelse som nu sagts.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning jämväl med avseende på det beskattningsår, för vilket taxering verkställs i första instans år 1970.